БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилетингеп

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955 СЕНТЯБРЬ 3 СУББОТА № 177 (3371)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЫЛЫ ЭГЕЛЭЭН (1 арын).

Ростов областың колхозтары болгаш совхозтары тараа белеткелиниң күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткен (1 арын).

ЧАА-ХӨЛДҮҢ ТАРААЖЫЛАРЫНДА:

Т. Бегзи: — Чедиишкиннерни быжыглавышаан, четпестерни узуткаар (2 арын).

М. Кавза-Сарыг. — Дүжүт ажаап алышкыны дээш бистиң демиселивис (2 арын).

Т. Норбу. — Бомбайнның бүдүрүкчүлүүн бедидип турар (2 арын).

С. Алеет. — Дүжүт ажаап алышкынынга бүгү машиналарны бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаар (3 арын).

М. Дамдын. — Механизаторлар ортузунга социалистиг чарыш болгаш партия организациязы (3 арын).

Л. Вольнов. — Япон улус Японияның экономиказын кадыкшыдар болгаш хамаарышпас чорук дээш демиселде (3 арын).

Чепсектиг күштерден 40 мүң кижини кызырар дугайында румын чазактың шиитпири (4 арын).

«Күрүнелериң туруштарын чоокшуладырының оруктарын тывар» (4 арын).

Атомнуг энергияны тайбың ажыглаар айтырыглар талазы-биле эксперттериң чугаалажыышкыннарының доозулганы (4 арын).

Шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбаа-биле делгередир

СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң төөгүлүг шиитпирлерин боттандырар ажыл-биле иштелген совет улус өзүп турар политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрлүүшкүннүң байдалында чурттап, ажылдап турар. Үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый талазы-биле бистиң чурттуң мурнунда туруп турар улуг сорулгалар партийжи удуртулганың методтарын улам ыцай сайзырангайжыларын, партия организацияларының организакчы болгаш масса-политиктиг ажылын дыка экижидерин, коммунистерниң чогаадыкчы идепкейин болгаш авангардтыг ролүн бүгү хемчег-биле бедидерин, шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбаа-биле делгередирин негеп турар.

Шүгүмчүлелдиң болгаш бот-шүгүмчүлелдиң ужур-дузазы, оларның эргежок чугулазы бистиң партияның—коммунизм тиилелгези дээш демиселдиң партиязының, революстуг хөделиишкиннің партиязының бодунуң бүдүжүнден болуп турар. Коммунистиг партия кандыг-даа эргижээн, мунчураан оруктарның эптеш чок дайзыны болуп алгаш, чедип алдынган чүүлдерге кажан-даа доктаап ханмайн турар болгаш ажылчы массаларның эрге-ажыктары дээш улам-на чаа-чаа чедиишкиннерни чедип ап турар. Тиилелгелиг бурунгаар шимчээшкинге шаптык болуп турар бүгүле эрги, өйү эртип турар чүүлдерни ажып тиилээриниң, четпестерни илередириниң болгаш чайладырының, алдагдалдарны эдип чазаарының шылгатынган чепсээ — **шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел.** Бот-шүгүмчүлелди болгаш адаандан өрү шүгүмчүлелди калбаа-биле делгереткен тудум-на, бистиң улустуң чогаадыкчы күштери болгаш энергиязы улам долузу-биле илерээр, массаларның күш-ажылчы болгаш политиктиг идепкейи улам өзер.

Үлетпүрү болгаш көдээ ажыл-агыйны улам ыцай хөгжүдериниң, чайгылыш чок техниктиг депшилгениң, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң айтырыглары партия организацияларының, бүгү совет кижилериниң кичээнгейиниң төвүнде туруп турар амгы үеде шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди бүгү хемчег-биле калбартыры өнза чугула. Партияның салган деңнелинге турар төлээде, четпестерге таарышпас чорукту көргүзер, ол четпестерни дидим илередир болгаш тиилеп эртер, массаларның үүнүге, оларның чөптүг шүгүмчүлелдеринге болгаш үнелиг саналдарынга дыңнангыр болур херек.

СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң түңнелдерин чугаалажырынга холбаштыр чоокта чаа болуп эрткен партия активиниң хуралдары болгаш партия комитеттериниң хуралдары коммунистерниң идепкейиниң болгаш бот-тывынгыр чоруунуң Үлам өскениниң дугайын база шүгүмчүлелдиң болгаш бот-шүгүмчүлелдиң хөгжээнинин дугайын херечилеп турар. Партия эге организацияларының чамдык областарда болгаш республикаларда эгелээн отчёт-соңгулдалыг хуралдары база ол дугайын чугаалап турар. Партийжи массалар партия организацияларының ажыл-чорудулгазында, ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунда четпестерни шүгүмчүлеп, илеретинген четпестерни чайладырының, партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылды экижидериниң оруктарын айтып турар.

Шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлелди калбаа-биле делгереткен партия организациялары оларның мурнунда салдынган сорулгаларны чедиишкиннинг шиитпирлеп турар. Ажылда четпестерни кижилер эптежир өзү-биле көрүп, ол четпестерге чогуур партийжи үнелелди бербейн, принципиалдыг шүгүмчүлелди хөгжүдеринге идиг бербейн турар черлерге байдал оон өске болуп турар.

Партияның Челябинск обкомун СЭКП ТК-ның июль Пленумунга шыңгыы шүгүмчүлээни билдингир болгай. Ол обком областың үлетпүрүнүң бүдүрүлге планнарының ниити күүселдезин көрүп алгаш, хөй-хөй бүдүрүлгелериниң ажылында сандаралдыг четпестерни эскербейн, мурнакчыларның эки аргаларын Челябинскиниң металлургия заводу ышкаш улуг бүдүрүлгеже шилчидип нептеретпейн турар. Ында бүдүрүлге ажылдарында бедик механизациязы-биле кады кустаржы болгаш хожудангай чоруктар артпышаан. СЭКП ТК-ның Пленумунуң түңнелдеринге холбаштыр Челябинск областың партия организациязының активиниң хуралынга ол четпестерниң дугайын онза шиитпирлеп-биле болгаш шуут долузу-биле чугаалажыр ужурлуг турган. Ынчалза-даа ол болдунмайн барган. Илеткелчи боду—партия обкомунуң секретары эш Лаптев ону чидигленгирбейн барган. Илеткелге обкомнуң ажылының дугайында бот-шүгүмчүлел четпес болган болгаш бүдүрүлгени механизастаарынга шаптык болуп турар ажыл-агый болгаш партийжи удуртукчуларны чогуур-биле шүгүмчүлевээн. Чүве чугаалаанларның бирээзи — партияның Бродокалмакский райкомунуң секретары эш Мишин область организацияларын чымчаа-биле шүгүмчүлээр мурнунда, хурал мурнунга буруузунгаш, а ооң соонда ам область организацияларының удуртукчуларының адрезинге шүгүмчүлелдиг каш сөстер чугаалаан.

Партияның болгаш күрүненің эргеажыктарын чайгылыш чокка сагыырының ёзузунга, партияның болгаш чазактың шиитпирлерин күүседир дээш идепкейлиг болгаш чайгылыш чок демиселдиң ёзузунга бистиң кадрларывысты кижизидериниң шылгатынган методу шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел болуп турар. Кадрларның алдагдалдарын тоовайн ооп эртип турар черде, өг-бүле ёзузунуң болгаш чашпаалаң оожургак чоруктуң байдалы туруп турар черде кадрларның шын кижизидилгези чок болгаш турбас-даа. Ындыг байдал туруп турында чамдык кижилер ажыл-херектің дугайында тодаргай байдалды билбейн, бот-оожуургаар чорук кылып эгелээр, менээргенир болгаш чоргаарланыр чоруккa кирер.

Үзбекистанда Бухара область ам үр үениң иштинде дыка хожудап турар. Ол областың хөй-хөй районнары каш чылдарның дургузунда хөвең белеткелдериниң планнарын күүсетпейн келген болгаш харын-даа ол техниктиг культураның дүжүдүн кудулаткан. Ниитиниң мал ажылын хөгжүдериниң планнарын база-ла үргүлчү күүсетпейн турар, ооң продуктулуу база дыка куду. Ында шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел чогууру-биле калбарбайн турары, хөй-хөй айтырыгларны чажыт хааглыы-биле, өг-бүле ёзузу-биле шиитпирлеп турары ындыг байдалдың болуп турарын биче эвес хемчээл-биле тайылбырлап турар. Партия обкомунун бирги секретары эш Джурабаев бүгү-ле үвени боду кылырын оралдажып, а обкомнуң бюрозунуң өске кежигүннери ооң аажычаныи билгеш, ооң-биле харылзааны баксыратпас дээш ажыга инициатива чок чорукту көргүзүп турарлар. Харын-даа область Совединиң күүскомунуң даргазы эш Джумаев үүнүн-даа дугайында төнмесбатпас үве чугаалаанда даңгаар-ла обкомнуң бирги секретарының адрезинге мындыг чашпаалаашкынныг сөстерни чугаалаары-биле эгелээр апарган: «эш Джурабаев чугаалаан болгай», «эш Джурабаев каш удаа демдеглээн болгай...».

Бот-шүгүмчүлелди болгаш ылаңгыя адаандан шүгүмчүлелди моондактап турар кижилер-биле партия шиитпирлиг демисежин турар. Шүгүмчүлел кызар чорук улуг хоралыг чорук болур, ынчангаш шүгүмчүлелди кым-на дүй шавар, ону байырлаашкын-биле болгаш мактаныышкын-биле солуур болдур, ол кижи партияның хүрээлеңинге туруп шыдавас деп СЭКП Уставында айтып турар. Партияга бердингениниң дугайында үргүлчү-ле алгыржып чоруур, а херек кырында адаандан өрү шүгүмчүлелге шыдашпас, ону дүй шаап, шүгүмчүлээн кижилерге өжээргээр кижилер бисте амга чедир бар.

Шүгүмчүлелди шуут кызар фактыларбиле кады шүгүмчүлелди херекке албазын орадажыр, ооң дээштиг күжүн кошкадырын, шүгүмчүлелди өске, чажыт хевир-биле дүй шаварын оралдажыр таварылгалар ховар эвес болуп турар. Шүгүмчүлелдиң ажыктыының дугайын чугаалап, сөс кырынга ооң чөптүүн билип турар хирезинде-ле, ол шүгүмчүлелден кандыг-даа түңнелдер албайн, четпестерни чайладырынче угланган хемчеглерни херек кырынга албас чамдык ажылдакчыларның дугайында чугаа чоруп турар. Шүгүмчүлелди ынчаар ёзу барымдаалап, бюрократтыг көөр чорук шүгүмчүлелди хоозун чугаа кылдыр хуулдуруп, коммунистериң болгаш бүгү ажылчы чоннарның бот-тывынгыр чоруун хөгжүдеринге шаптык болур. Шүгүмчүлелдиң шыныын сөс кырынга хүлээп алгаш, четпестерни чайладыр дээш демисел-биле ону быжыглавас чорук херек кырында шүгүмчүлелди бир янзы кызары ол болур деп үвени кезээде билип алыр херек.

Чугаалаан соонда боттуг ажылды кылыр, шүгүмчүлелдиг саналдың соонда — четпестерни чайладыр, алдагдалдарны эдер ужурлуг. Удуртулганың уран аргазы болза, айыылды тыптып олурда-ла көрүп билир болгаш ону айыыл таварыштырарынга чедир өстүрбеи, шүгүмчүлелден шын түңнелдерни кылыры, эргежок чугулазын шиитпирни хүлээп алыры болгаш ол шиитпирниң күүселдезин хандырып турган, ону организастыг ажыл-биле быжыглаары болур.

Шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел дээрге, кампания эвес, а бистиң партиявыстың ажыл-чорудулгазынга үргүлчү хөделир чепсек болур. Партия организациялары, бистиң бүгү удуртукчуларывыс шүгүмчүлелди шын, ак-сеткилдиг көөрүнүң үлегерин көргүзер, организацияларның болгаш албан черлериниң ажылында четпестерни бүгү ак-сеткилдиг совет кижилер дидим болгаш кортпайн шүгүмчүлеп болур байдалды тургузар ужурлуг. Бистиң четпестеривисти шүгүмчүлээрин калбартырынга шаптык болуп, шүгүмчүлээн дээш истеп сүрер чорук кылыр кижилер-биле кам-хайыра чок демиселди чорударының эргежок чугулазын партия айтып турар.

Шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбаа-биле делгередириниң чугула чүүлү болза, партияның иштики демократиязын, бүгү массалыг организацияларга демократияны шыңгыы сагыыры болгаш бүгү хемчег-биле хөгжүдери болур. Партия **хуралдары, партия активиниң хуралдары,** партия комитеттериниң пленумнары четпестерни дидим болгаш чидии-биле шүгүмчүлээриниң делгем индири болур. Үлетпүр бүдүрүлгелеринге ажыл-агый активиниң хуралдарын үргүлчү чорудар практиканы катап тургузуп, ол хуралдарга бүдүрүлгениң тодаргай айтырыгларын, техниканы нептередириниң, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң айтырыгларын чугаалажып, тургустунган айтырыгларны ажыл-херекти, шүгүмчүлелдиг чугаалажырын хандырып, аңаа байырлалдыг болгаш шуугаазынныг чоруктарны болдурбас херек. Бүдүрүлге чөвүлел хуралдарын болгаш ажылчыннар хуралдарын чедир үнелевес чорукту шиитпирлии-биле чок кылып, ол хуралдарны үргүлчү болгаш бедик деңнелдиг чорудар херек.

Партия эге организацияларында ам чоруп турар отчёт-соңгулдалыг партия хуралдары шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди улам ыцай калбартырынга дузалап, ажылда четпестерни чайладырынга, ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунга партийжи массаларның идепкейин болгаш бот-тывынгыр чоруун бедидеринге идиг болур. Шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди бүгү хемчег-биле хөгжүдүп тургаш, бистиң партия организацияларывыс оларның мурнунда салдынган улуг болгаш харыысалгалыг сорулгаларны шиитпирлээринге чаа чедиишкиннерни чедип алыр.

(«Правданың» мурнуку үүлү).

Ростов областың колхозтары болгаш совхозтары тараа белеткелиниң күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткен

Ростов областың колхозчулары, машина-трактор станцияларының болгаш совхозтарның ажылдакчылары Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XX съездизинге алдар кылдыр социалистиг чарышты калбартып, тараа болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа продуктуларын бүдүрерин көвүдедир талазы-биле партияның болгаш чазактың шиитпирлерин амыдыралга боттандырбышаан, тараа белеткелериниң (кукуруза чокка) күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткеннер. Кызылтас дүжаарының планы 105 хуу күүсетинген. Күрүнеге тараа дужаалгазы үргүлчүлеп турар.

Дүк белеткелиниң болгаш садарының чыл планы 106 хуу күүсетинген. Эрткен бүгү чылдың дургузунга бодаарга, 17 мүң центнер хөй чинге нарын дүктү күрүнеге дужааган.

Областың колхозтары болгаш совхозтары үрезиннер-биле хандыртынганнар. СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин күүсетпишаан, колхозтар болгаш совхозтар ниитиниң мал ажылының продуктулуун бедиткеннер. Бо чылдың 11 айларының дургузунда сүттүң ниити саалдазы эрткен чылдың ол-ла үезиниң деңнелинге бодаарга, 56 хуу, инек бүрүзүнден сүт саалдазы 310 килограмм көвүдээн. Август 20-ге чедир 1954 чылдың ол-ла үезинге бодаарга, 387 мүң центнер хөй сүттү, 11,3 миллион кезек хөй дагаа чуургаларын күрүнеге дужааган.

Ростов областың көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери кукуруза тарылгазын калбартыр дугайында партияның болгаш чазактың шиитпирин улуг көдүрлүүшкүн-биле утканнар. Бо чылын областың колхозтарынга болгаш совхозтарынга кукурузаны 300 мүң гектар ажыгны тараан. Бүгү тарылганы дөрбелчин-уяланчак арга-биле чоруткан. Кукуруза баштарын болгаш ногаан массаларны силостаары-биле колхозтар, МТС-тер болгаш совхозтар 1 миллион 300 мүң тонна ишкирлиг силос тудугларын туткан, оларның иштинден 300 мүң тонна кирер тудугларны даш-биле кажаалаан. Ам үеде кукурузаның массалыг ажаап алышкыны чоруп турар. 50 мүң тонна кукуруза баштарын болгаш 500 мүң кукуруза сыптарын база өске-даа ногаан чүүлдерни силостаан.

Көдээ ажыл-агый ажылдарын чорударынга колхозтарга, МТС-терге болгаш совхозтарга улуг дузаламчыны Ростовтун, Таганрогтун, Новочеркасскының болгаш областың өске-даа хоорайларының ажылчы чоннары көргүзүп турар.

Областың колхозчулары, МТС-териң болгаш совхозтарның ажылдакчылары көдээ ажыл-агыйның бүгү ажылдарын чедиишкиннинг доозар, ниитиниң мал ажылын хөгжүдериниң планын күүседир, ооң продуктулуун бедидер база мал ажылының продуктуларының күрүнеге дужаалгазын хуусаа бетинде хандырар дээш карак-кызыл ажылдап турарлар. (СЭТА).

ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЫЛЫ ЭГЕЛЭЭН

Кызылда № 7 школаның бирги классчылары боттарының башкызы А. М. Онищенкога чечектер тутсуп турары.

Фото С. Феоктистовтуу.

Байырланчыг болуушкун

Кызылда № 2 школаның өөреникчилери, оларның аалчылары — ада-иелер, удуртукчулар чыглып келген.

— Тус-тус класстарның аайы-биле чыскаалыңар!— дээн команды үнгениниң соонда уруглар школа мурнунда шеңге чыскаалыпканнар. Школа директору эш Федченко өөреникчилериниң чаа өөредилге чылынга чедиишкиннинг өөренирин күзевишаан, байыр чедирип, байырлалдыг шүгүм чыскаалының ажыттынганын чарлаан. Ада-иелериниң мурнундан эш Аравчаага сөс берген. Дараазында школаның эң дээре өөреникчилериниң бирээзи Донгак Светлана онгу класстың өөреникчилериниң мурнундан, бо чылын бир-ле дугаар школага кээп, партага олуруп турар биргиклассчыларга байыр чедирип, чагыын бергеш, оларга тус-тузунда өң-баазын карандаштарны тудускан.

8 шак. Коңга эдипкен. Өөреникчилер класс удуртукчузу башкыларының удуртулгазы-биле тус-тус класстарынче шуужуп кирипкеннер. Класстың эжиинде «1 класс» деп бижип каан. Ооң ишти делгем, чырык, будаан дозузу кылаңайныр турар. Оларның-биле кады педучилищениң практикантылары база олургулапкан. Олар башкының ажыл дүржулгазы-биле танышып, ылаңгыя биргиклассчыларны хүлээп алырын, өөредилгениң бирги хүнүн каан-даа школаның өөреникчилери, оларның аалчылары — ада-иелер, удуртукчулар чыглып келген.

— Тус-тус класстарның аайы-биле чыскаалыңар!— дээн команды үнгениниң соонда уруглар школа мурнунда шеңге чыскаалыпканнар. Школа директору эш Федченко өөреникчилериниң чаа өөредилге чылынга чедиишкиннинг өөренирин күзевишаан, байыр чедирип, байырлалдыг шүгүм чыскаалының ажыттынганын чарлаан. Ада-иелериниң мурнундан эш Аравчаага сөс берген. Дараазында школаның эң дээре өөреникчилериниң бирээзи Донгак Светлана онгу класстың өөреникчилериниң мурнундан, бо чылын бир-ле дугаар школага кээп, партага олуруп турар биргиклассчыларга байыр чедирип, чагыын бергеш, оларга тус-тузунда өң-баазын карандаштарны тудускан.

8 шак. Коңга эдипкен. Өөреникчилер класс удуртукчузу башкыларының удуртулгазы-биле тус-тус класстарынче шуужуп кирипкеннер. Класстың эжиинде «1 класс» деп бижип каан. Ооң ишти делгем, чырык, будаан дозузу кылаңайныр турар. Оларның-биле кады педучилищениң практикантылары база олургулапкан. Олар башкының ажыл дүржулгазы-биле танышып, ылаңгыя биргиклассчыларны хүлээп алырын, өөредилгениң бирги хүнүн каан-даа школаның өөреникчилериниң, оларның аалчылары — ада-иелер, удуртукчулар чыглып келгеннер.

Орус дылдың урогу. «Улус өөредилгезиниң шылгаракчызы» деп демдектиг, башкы эш М. Архипова урокту далаш чок, хынамчалыг эрттирген. Уругларны баштай партага олурар, дыңнаар чурумнуң негелдези-биле башкы кыска таныштыргаш, адын, фамилиязын чугаалап берген. Ооң соонда тус-тус өөреникчилер-биле боду танышкан. Оларда Юра, Володя, Галя, Маша, Наташа болгаш өскелер-даа бар болган.

Башкы урогунуң чамдык кезиинге уруглар доска, парта, стол, класс, школа деп сөстер-биле таныштырбышаан, оларны херек кырында көргүзүп, оларга ададып, чугааладып быжыглаан. Ол аразында бөдүүн сула шимчээшкиннерни база кылдырган. Оналгага үстүнде сөстерни уруглар шиңгээдип билип алыр болгаш боттарының бажыңында бар чамдык эдилел чүүлдериниң аттарындан билип алгаш, келир урокта чугаалап бээрин чагаан. Коңга база катап эткен, олар чапсарлаашкынче үнүпкен...

Ол школага чаа өөредилге чылында 500 уруглар өөренир, өөредилгениң бирги хүнүнде 438 өөреникчилер келген.

Өөрүшкүлүг хүн

Сентябрьның бири. Бөгүн бистиң чурттүң салгакчыларының байырлалы. Эки-и школа, эки-и чаа өөредилге чылы деп сөстерни чурттуң миллион-миллион уруглары катаптааннар.

Областың төвү Кызыл хоорай дүнекы чаашкынга чугдунупкан. Ленин аттыг кудумчу. Кудумчунуң ийи чарыында тарытынган теректериниң бүрүзү, чаашкынга чунупкан асфальт эртенги хүннүң херелинге кылаңайнып, хүннүң херелдери бичии-бичии чаашкын хөөлбектеринде ойнап турган. Ленин аттыг кудумчунуң бажын Кызылдың чурттакчылары «өөреникчилер хоорайы» деп адаары-даа чөп. Мында көдээ ажыл-агый техникумунуң, № 2 ортумак школаның үш-үш каът даш бажыңнары, башкы училищезинин, № 7 школаның ийи-ийи каът даш бажыңнары бедип үнүлээн.

Ленин кудумчузунуң ол, бо чартыында доора кудумчулардан школачы формаларлыг, холдарында чечектерлиг, өөреникчи сумкаларлыг уруглар шуужуп турган.

Кызылдың № 7 ортумак школазы. Ооң эжиинде уруглары класстарның аайы-биле чыскаапкан. Эң мурнунда ийи каът кылдыр бирги классчыларны чыскааган.

Школаның директору Лидия Сергеевна Плюснина чаа өөредилге чылынга холбашкан өөреникчилериниң, башкыларының, ада-иелериниң митингизин ажыткаш, байыр чедирген.

Школаның тепкижи-индиржигеште 10-гу классчы Лида Контратьева. Ол бирги классчыларга байыр чедиргеш, кончуг эки өөренирин күзээн. Бешки классчыларның төлээзи Лора Бады-Лама бешки классчылар оларның класын шефтээр деп шиитпирлээнин чугаалаан класының өмүнээзинден бөлүк чечекти, класс библиотеказын оларга белекке берген.

Бирги класска чаа өөренир Рая Буркова белекти хүлээп албышаан, өөрүшкүзүн илередип, «бирги классчы» деп шүлүк чугаалаан.

Школаның ада-ие комитединиң даргазы Полина Тимефеевна Воровьева уруглларга, башкыларга байыр чедирген.

— Уруглардың эки өөредилгези болза, ада, иелерге аас-кежин болур, ону школачы бүрүзү билип, ада, иениң сагыш салыышкынын эки өөредилге-биле харылаар ужурлуг. Бо чылын бистиң школаның ада-иелери силерге белектиг келдивис, — дээш эш Воровьева школаның өөреникчилериниң иштинде эң дээре баян ойнакчызы Игорь Тарасовка баянны дамчыткан.

Школа директору эш Плюснинаның чарлаанын ёзугаар школаның эң эки ажылчыны Татьяна Маковкина чаа өөредилге чылында коңганы бир дугаарында эдискен.

Өөреникчилер класстарынче чорупкан, бирги классчыларны ада, иелери оларның өөренир черинге чедирген. Башкылар класстарже кирипкен, чаа чылдың өөредилгези эгелээн. Уруглар хүлээлгези — эртемнерни шиңгээдип алырының хеөзинге бо өөредилге чылынга улуг чедиишкиннерлиг болуру чигзиниг чок.

Организастыг эгелээн

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Бүгүниити өөредилге болза, ниитиниң хөрөө болур. Бо улуг болгаш харыысалгалыг сорулганы чедиишкиннинг боттандырар дээш Улуг-Хем районнуң бүгү ажылчы чонунуң, улус өөредилге органының ажылдакчыларының кызымаккай ажылдаанының түңнелинде районнуң 15 школалары чаа өөредилге чылынга эгелээн сентябрь бирде өөредилгезин организастыг эгелээн.

Башкыларның болгаш чер-чер Советтериниң школа назылыг уругларның даңзызын өй-шаанда тургусканы-биле бүгү школаларда бирги классчыларның саны эрткен өөредилге чылынга бодаарга дыка көвүдээн. Чижээ, Шагаан-Арыг хоорайда № 1 ортумак школага сентябрь бирде 662 уруглар парталарга олурупкан. Оларның 123-жү бирги классчылар болган. Бо школаның өөреникчилериниң саны планда көрүнгениниң элээн ажа берген.

Районда интернаттыг 5 школа бар. Интернаттарны өөреникчилер хүлээп алырынга школаларның коллективтери, черниң партия болгаш совет органнары, колхозчу ажыл-ишчилер болгаш колхозтар баштаар черлери организастыг ажылдарны чоруктан түңнелинде өөредилге эгелээриниң каш хонук бурунгаар бүгү өөреникчилер хүлээп алдынган турган. Чижээ, Шагаан-Арыг хоорайның № 2 ортумак школазының интернадынга сентябрь бирде 400 ажыг уруглар келген турган.

Районнуң бүгү школалары башкы кадрлар-биле болгаш улуг вожатыйлар-биле хандыртынган. Өөредилге чылының баштайгы хүнүнде 202 башкылар ажылдап эгелээн. Бо чылын дээди болгаш дооспаан дээди эртемниг башкыларның саны көвүдээн.

Улус өөредилге органнарының ажылдакчыларының сорулгазы болза, чаа өөредилге планнарын болгаш программаларын чедиишкиннинг күүседири болгаш өөреникчилериниң билиин база сагылга-чурумун бедидери болур.

Көдээ ажыл-агый техникумунда

Ол хүн Ленин кудумчузунда көдээ ажыл-агый техникумунче оон, моон өөреникчилер база-ла шуужуп кирип турган. Техникумда агрономиуң, зоотехниктин, ветеринарның салбырлары бар. Аңаа бо чылын 90 өөреникчилерни база X классты дооскан 21 өөреникчилерни хүлээп алган. Ол техникумга шупту 375 өөреникчилер өөренир. Колхозчуларның болгаш уруглар бажыңының кижизитиркичилери күрүненің долу хандырылгазынга кирер, оон өскелери стипендиялыг өөренир.

Техникумда дээди эртемниг башкылар ажылдап турар болгаш олар колхоз, совхоз, МТС-терге ажылдаар быжыг билиглиг көдээ ажыл-агыйның кадрларын белеткеп үндүрер. Ол школаның агроном салбырының 36 өөреникчилери бир ай хуусаалыг Улуг-Хем районнуң «Күшажылдың хостуу» колхозче практикалап чорууру-биле белеткенип алганнар.

Чаа-Хөл районда

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Районнуң беш школалары чаа өөредилге чылын чедиишкиннинг эгелээн. Сентябрь бирде 1500 дыка ажыг уруглар төрээн школаларынга чедип келгеннер. Оларның иштинде 500 хире бирги классчылар бар.

Чаа өөредилге чылынга Ак-Туруг болгаш Кара-Тал школалары үлегерлиг белеткенгеш, өөредилгезин эң-не организастыг эгелээн.

Районнуң бүгү школазы башкы кадрлар-биле хандыртынган. 105 башкылар ажылдап эгелээн. Оларның иштинде дээди эртемниг 12, дооспаан дээди эртемниг 23 башкылар бар.

Район төвүнде ортумак школа, Кара-Тал школазы өөредилге чылынга белеткел талазы-биле чамдык четпестерлиг ужурашканнар: оттулар ыяжы четче белеткетинмээн, чамдык септелгези доозулбаан.

Өөредилге чылы эгелегиже чедир кылынмаан үүлдерни өөредилге чорудулгазы-биле чергелештир күүседип алыр дээш школалар директорлары (эргелекчилери), районнуң улус өөредилге килдизи, башкылар, партия болгаш совет органнары бүгү хемчегни алыр ужурлуг.

Сентябрь бирниң эртенинде

Каан аяс күскү хүн-даа
Катыраңнап үнүп келген.
Эртенгинин салгыны-даа
Эрес сорук кирип турган.

Хар дег акыр бартыктарлыг,
Кара-хүрең платьелерлиг,
Чечек туткан уруглар-даа
Чергелешкен шуужуп турган.

Хан дег кызыл галстуктарлыг,
Баткы хөглүг оолдар-даа
Сумкаларын эгиннепкен,
Сувуразы чыглып турган.

Адалары, иелери
Ажы-төлүн үдеп келген.

Башкылары сургуулдарын
Байыр-биле уткуп алган.

Хүнче көрген соңгалары
Хүлүмзүреп турган ышкаш
Каш каът бедик школа-даа
Хаалгаларын ажып берген.

Школаже кирипкеннер:
Шалалары көрүнчүк-ле,
Шкаф, парта, самбыралар
Шаажан дег кыланнаар-даа.

Ажы-төл дээш Төрээн чурттун,
Адаларның, иелериниң
Ынакшылы, эргеледин
Ында хандыр сиңип кирген.

Бүгүдениң ынакшылынга
Бүргедипкен салгакчылар
Келир өйну хандыр көрүп,
Хей-аът кирип мынчаар бодаар:

Ындыг эки чону турда,
Ынак Төрээн чурту турда —
Черле канчап багай диртип,
Чемеледир өөренир боор.

Адаларын, иелерин
Канчап черле хомудадыр,
Ада-чурттун идегелин
Канчап черле шынзытпас боор.

Б. ХӨВЕНМЕЙ.

ЧАА-ХӨЛДҮҢ ТАРААЖЫЛАРЫНДА

ЧЕДИИШКИННЕРНИ БЫЖЫГЛАВЫШААН, ЧЕТПЕСТЕРНИ УЗУТКААР

СЭКП ТК-ныҢ январь, июль ПленумнарыныҢ төөгүлүг доктаалдарын чедиишкинниг күүседириНче ажыл-ишчилерни мобилизастаарыныҢ талазы-биле Чаа-Хөл районнуҢ партия, совет организациялары МТС, база көдээ ажыл-агый артельдери эллээн ажылдарны кылган. Тараа ажаап алыышкынын чедиишкинниг эртирери-биле СЭКП ТК-ныҢ июль ПленумунуҢ доктаалын район иштинге күүседир хемчеглериҢ дугайын районнуҢ партия активиниҢ хуралынга чугаалашкан.

Партия эге организацияларыныҢ тараа ажаап алыышкынынаҢ үезинде чорудар политмассалыг ажылдарыныҢ планын партия райкомунуҢ бюрозу бадылаан. АгитаторларныҢ чөвүлел хуралдарын чер-черге эрттирген, хову турлагларын лозунг, плакаттар-биле шимээн. Көргүзүг самбыраларын, агит-хуудустарны доктаамал үндүрүп турарын «Тиилелге», Ленин аттыг колхозтарда партия эге организациялары чедип алган. Тараажылар ортузунга социалистиг чарышты салган.

СЭКП райкомунуҢ бюрозу болгаш райкүүсбом колхозтарныҢ тараа дужаарыныҢ күрүне планын беш хонуктан күүседириниҢ чижек график планын колхозтар санынга тус-тус бадылаан болгаш ажаап алыышкыныҢ ажылын чедиишкинниг чорударынга колхозтар баштаар черлеринге, колхозтарда партия эге организацияларынга дузалажыры-биле боттарыныҢ телээлерин колхозтарже чоруткан. Комбайн агрегаттарыныҢ санында тускай организакчыларны быжыглаан.

Бо бүгү ап чорутунган хемчеглериҢ түҢнелинде тараа ажаап алыышкыны районда эрткен чылгызынга деҢнел чок дүрген темпиде чорутунуп турар. Бо чылдыҢ августуҢ 31-ге чедир районнуҢ колхозтары тараа культураларыныҢ 40,0 хуузун ажааган. Ажаап алыышкын эгелээнинден бээр күрүнеге тараа дужаарыныҢ графигин нитизи-биле 375 хуу күүсеткен, азы күрүнеге тараа дужаарыныҢ чыл планын колхозтар августуҢ 31-де 51,1 хуу күүсеткен.

Тараа ажаап алыышкынынаҢ болгаш күрүнеге тараа дужаарыныҢ ажылын «Тиилелге» колхоз (баштаар черниҢ даргазы эш Каваа-Сарыг, партия эге организациязыныҢ секретары эш Сарыг-оол) эки чорудуп турар. «Тиилелге» кедээ ажылагый артелиниҢ кежигүннери күрүнеге тараа дужаарыныҢ планын августуҢ 29-та күүсеткен.

Чаа-Хөл МТС-тиҢ механизаторлары дүжүт ажаалгазынга багай эвес белеткенгенин тараа ажаалгазыныҢ амгы байдалы бадыткап турар. «Тиилелге» колхозта ажылдап турар комбайнерлер эштер Шактар, Кирилов олар хүн-бүрүде-ле 1,5—2 норманы күүседип турарлар. Молотов аттыг колхозта ажылдап турар комбайнер эш Татарский «С-6» деп комбайн-биле хүнде 16—17 шакта ажылдаан, 12 ганы кезер нормазын 20 га чедир ажыр күүседип келген.

Дүжүт ажаап алыышкынында ажылдап турарларда бедик бүдүрүкчүлүг ажылдап, күш-ажылчы бедик көргүзүглерни чедип алган колхозчулар хөй. «Тиилелге» колхозта комбайндан тараа сөөртүп турар эштер Тараачы, Мартыгыр, ында тараа арыглап, кургадып турарлардан эштер Шойдак-оол, Кара-Баштыг олар ажыл нормазын 150—200 хуу күүседип келгеннер.

Молотов аттыг колхозтуҢ № 2, Ленин аттыг колхозтуҢ Улуг-Ховуда хову бригадалары тарааны шаҢга арыглап кургадырын үлегерлиг организастааннар.

ОоҢ-биле чергелештир районда дүжүт ажаап алыышкынынаҢ ажылында ам-даа хөй четпестер бар. МТС-тиҢ дирекциязы 1953—1954 чылдарда база-ла барык тараа ажаавaан үрелик комбайнны эки септевейн «Тиилелге» колхозтуҢ тараа шөлүнче үндүрүпкен, ол ында ажыл чок турар. Комбайнерлер эштер Туменников, Огнев олар тарааныҢ хөй-хөй чидириин болдурган.

КомбайнерлериниҢ маршрут планын шын чогаадырынын, ажаап алыышкынны бедик деҢнелге чорударын контрольдаарынаҢ ажылын МТС-тиҢ кол агроному эш Лысак, Сталин аттыг болгаш Молотов аттыг колхозтарда агрономнар эштер Максимчук, Сергеев олар багай боттандырып келген.

Тараа урар складтарныҢ, серилиг шаҢнарныҢ тудуу чамдык колхозтарда четче кылдынмаан.

ПартияныҢ политик-кижизидилгелиг ажылын дүжүт ажаалгазыныҢ үезинде «Тиилелге», Ленин аттыг колхозтарда партия эге организациялары эллээн экижиткен. Ынчалза-даа, Сталин аттыг, Молотов аттыг колхозтарда партия эге организациялары тараажылар ортузунга партийжи-политиктиг, партийжи организастыг ажылдарны куду деҢнелге чорудуп келген.

МТС-тиҢ дирекция чери болгаш чамдык колхозтарныҢ баштаар черлери комбайн бүрүзүнүҢ сөскаал чокка ажылдаарын, шакты камнааш, комбайннарныҢ бүдүрүкчүлүүн бүгү хемчег-биле бедидерин ам-даа долузу-биле чедип албаан. КомбайнерлериниҢ, ховуда ажылдап турар колхозчуларныҢ азып-чемин үзүктелдириптер чоруктуҢ фактылары районнуҢ колхозтарында бар.

Дүжүт ажаалгазынга колхозтар азыт-биле тараа кестирер машиналарны киирбээн болгаш хол кадыры-биле тараа кезилдезин организаставаан.

Дүжүт ажаап алыышкынынаҢ болгаш күрүнеге тараа дужаалгазыныҢ канчаар чоруп турарын СЭКП райкомунуҢ бюрозунга чугаалашкаш, илерээн четпестерни узуткаар дугайында доктаал хүлээп алган болгаш ам организастыг ажылдарны кылып турар.

Тараа культураларыныҢ ажаалгазында база бир кол чүүл болза, обласка, районга чаа культура болур кукурузаныҢ дүжүдүн ей-шаанда ажаары болур. «Тиилелге», Ленин аттыг колхозтар тараан кукурузаларын кескеш силостаан, «Тиилелге» колхоз 2 гектар кукурузаны үрезинин алыры-биле артырган.

Ногаа культураларыныҢ ажаалгазын районнуҢ колхозтары эгелээн, бо ажыл Ленин аттыг колхозта багай эвес чоруп турар.

Ам сорулга болза, чедиишкиннерни быжыглап, улам көвүдетпишаан, ажаап алыышкынныҢ баштайгы хүннеринде илерээн четпестерни доп-дораан узуткап, дүжүттү ажаарыныҢ болгаш күрүнеге тараа дужаарыныҢ ажылын кыска хуусаада чедиишкинниг боттандырары болур.

Т. БЕГЗИ,
СЭКП Чаа-Хөл райкомунуҢ секретары.

„Тиилелге“ колхоз тараа ажаалгазынаҢ мурнакчызы

Уруглар яслизи

КолхозчуларныҢ ургуларын культурлуг аажы-чаҢга кижизидеринге, колхозчу херээженнериҢ ажылдаарынга таарымчалыг байдалды тургузарынга колхозтуҢ уруглар яслизиниҢ ролю улуг. Ону барымдалаш «Тиилелге» колхоз бо чылын уруглар яслизин организастаан. ЯслиниҢ аяк-савазын, стол, сандайларын болгаш өске-даа херекселин садып алырынга колхоз баштаар чери алды муҢ рубль үндүрген.

ЯслиниҢ бажыҢын чугайлааш, дерээн. Арыг ак-чоорганнар-биле эдип каан демир оруннарны ургуларга салып берген. Ам ында колхозчуларныҢ 35 ургуларын азырап турар. Мурнунда чаш ургуларын тус-тузунда ажаагаш колхоз бүдүрүлгезинге доктаамал киришпейн турган 30 ажыг иелер ам ургуларын яслиге хүнзеткеш, боттары доктаамал ажылдаар аргаларны алган.

Ясли эргелекчизи эш УйнуҢаа, уруглар ажаакчылары эштер Бөрбай, Анай болгаш яслиниҢ повары эш Чыртай ургуларга эҢ-не ээлдек болгаш яслиниҢ ажылын бедик деҢнелге тургузарын чедип алганнар.

УругларыҢ хөйлеҢнерин, платьелерин чуп, оларныҢ боттарын чундуруп турарын ясли ажылдакчылары боттандырып турар. Чемненир санында-ла холун чуп, бодун арыг-силиг ап чоруурунга уруглар чаҢчыгып турар.

Повар эш Чыртай ургуларга чемни четчир, амданныг кылдыр кылып белетээрин хандырып келген.

КолхозтуҢ яслизин организастаарынга СЭКП Чаа-Хөл райкомунуҢ херээженнер ортузунга ажыл чорудар килдизиниҢ эргелекчизи эш Опуштай эки дузалашкан. Колхоз баштаар чери болгаш партия эге организациязы яслиниҢ ажылынче доктаамал сагыш салыышкынын үндүрүп турар.

АҢ-чемни элбекшилдиг бээрин, ону яслиге үзүктел чокка эккээрин колхоз баштаар чери хандырган. УругларыҢ ажаалгазынын, чемгерилгезиниҢ шүүделин колхоз бодунга алган.

Н. ЛОПСАН.

Чурукта: «Тиилелге» колхозтуҢ уруглар яслизинде эртенги чем.

Чурукта: «Тиилелге» колхозтуҢ мурнакчылары эштер Шактар-оол, Тараачы, Нава олар шаҢда.

Дүжүт ажаап алыышкыны дээш бистиҢ демиселивис

Чаа-Хөл районнуҢ «Тиилелге» кедээ ажыл-агый артелиниҢ ажыл-ишчилери СЭКП ТК-ныҢ июль ПленумунуҢ төөгүлүг шиитпирлеринге сорук кирбишаан, 1955 чылда кедээ ажыл-агый ажылдарын чедиишкинниг доозары дээш күүседиишкинниг ажылдап турар.

Часкы тарылганы, тарааныҢ чайгы ажаалгазын организастыг болгаш шынарлыг чоруткананыҢ түҢнелинде бистиҢ колхозувус эки дүжүттү өстүрген, тараалар эрткен чылга бодааргa эрте бышкан.

Тараа ажаап алыышкыны эгелээниниҢ мурнунда колхоз баштаар чери колхозта партия организациязы-биле кады дүжүт ажаап алыышкынынын белеткелин кылган. Хову бригадазынга 18 тергелерни, 18 бестаркаларны, 30 ажыг хомуттарны, 40 ажыл аттарын болгаш өске-даа кедээ ажыл-агый херекселдерин быжыглаан. Ында 50 колхозчулар быжыглатынган ажылдап турар. Күскү тараа ажаап алыышкынынаҢ ажылчы планын чогааткаш, колхозтуҢ баштаар черинге болгаш колхозчуларныҢ ниити хуралынга бадылаан.

Ажаап алыышкынче августуҢ 5-тен эгелеп кирген бис. Чаа-ХөлдүҢ машина-трактор станциязы бистиҢ колхозувуска 3 комбайннарны быжыглаан.

Дүжүт ажаалдазы эгелээнинден эгелээш баштайгы хүннерде-ле багай эвес көргүзүглерни чедип алган бис. Тус-тус комбайн агрегаттарынга комбайндан тараа сөөртүкчүлерин, саваҢ хөпээннекчилерин, кывар, чаар материалдар болгаш суг сөөртүкчүлерин болгаш өске-даа күштөрни четчири-биле быжыглаан. КолхозтуҢ хову бригадазы (бригадири эш Балчый), МТС-тиҢ трактор бригадазы (бригадири эш Никоноров) күш-ажылчы быжыг найырал харылзаалыг ажылдап турар. КомбайннарныҢ ажыл чок турар чоруун болдурбазынаҢ хемчеглерин ап келген. Хову бригадазы суланын, арбайныҢ ажаап алыышкынын дооспушаан, кызылтас, чингетараанаҢ ажаап алыышкынын чидириг чокка чорудуп турар. Бестинип, бастыртынган тараалар чогуур өйүнде шаҢнарже кирип турар. Бистер ортумаа-биле бир га кызылтастан 15—16 центнер, сула, чингетараадан 10—12 центнер дүжүттү ап турар бис.

Бригадада мурнакчыларныҢ саны өскен. Эштер А. Лама, Шойдак-оол, Кара-Баштыг олар нормазын 200 хуу чедир күүседип турарлар. БистиҢ төп шаҢывыста МТС-тиҢ «ОС-3» деп тараа арыглаар машиназы (машинистизи эш Анай-оол) хүнде 10 тонна тарааны арыглаар тургаш, 11—12 тонна чедир арыглап турар, ол машинаныҢ дүн-хүнде ажылдаарын организастаан бис.

Баштайгы кестинген тараалaрны колхозтуҢ шаҢынга арыглап кургаткаш, күрүнеге дужаары-биле тараа белеткелиниҢ черинче үзүктел чокка чорудуп турган бис. Күрүнеге тараа белеткелиниҢ складынга баргаш, колхозтуҢ тараазын арыглап, кургадып, савалавышаан күрүнеге дужаары-биле бөлүк колхозчуларны чоруткан бис. ОларныҢ ажылын колхоз баштаар черниҢ даргазынаҢ оралакчызы эш Сүктер удуртуп турар. Ында ажылдап турар колхозчулар эштер Көк, Чадамба, Күсетпей, Тырыс олар нормазын 170—200 хуу күүседип турарлар.

Мындыг хемчеглерни алганывыстан бистиҢ колхоз күрүнеге тараа дужаарыныҢ планын болгаш МТС-тиҢ ажылдааны дээш натура төлевирин бо чылдыҢ августуҢ 29-та күүседкен. Пландан дашкаар 20 тонна кызылтасты күрүнеге саткан бис.

ПартияныҢ XX съездизинге белек болдуруп тараанаҢ дүжүдүн сентябрьныҢ 15-тен орай эвесте бүрүү-биле ажаап алырын бистиҢ колхозтуҢ колхозчулары хүлээнген. Тараа дүжүдүнүҢ ажаалгазы-биле кады ногаа, картофель дүжүдүн ажаарын, малга чемнер белеткээрин үргүлчүлээрин болгаш колхозтуҢ өске-даа ажылдарын соксаал чокка чорударын боттандырып турар бис.

М. КАВАА-САРЫГ.
«Тиилелге» колхозтуҢ даргазы.

Политмассалыг ажыл чедиишкинни хандырар

БистиҢ колхозтуҢ хову бригадазында 9 агитаторларны быжыглаан. ОларныҢ кылыр ажылын партия эге организациязы үе-үениҢ байдалынга таарыштыр планнап берип келген. Часкы тарылга үезинде ол агитаторлар колхозчулар ортузунга 43 беседаларны кылган. Партия эге организациязы ховуда ажылдап турар колхозчуларга бо чылын 7 лекцияларны, 29 илеткелдерни кылган болгаш 3 катап концерт, 2 катап кино көргүзүүн организастаан.

Хову бригадазында агитатор эш ШагдырныҢ редакторлап турары агитхуудус чүгле часкы тарылга үезинде безин 19 катап үнген, анаа 75 янзы-бүрү материалдарны бижээн. Хову ажылында колхозчуларныҢ ортузунга социалистиг чарышты калбартып, ооҢ күүселдезин доктаамал түннеп келген.

Дүжүт ажаалгазын кыска хуусаада, чидириг чокка күүседири дээш күженишкинниг демиселди партия эге организациязы база-ла чорудуп турар. Ажаап алыышкын эгелээриниҢ мурнунда дүжүт ажаалгазыныҢ үезинде чорудар политмассалыг ажылдыҢ планын кылып, партия хуралынга бадылаан, агитаторларны таарыштыр быжыглаан, агитаторларныҢ сургалдазын кылган болгаш хуралын эрттирген. Хову турлаан лозунг, плакат-биле шимээн, агитхуудусту доктаамал үндүрерин, көргүзүг самбызын организастаан.

Агитаторлар эштер Сүктер, Дөгерик олар эҢ эки ажылдап, колхозчуларга беседаларны, солун номчулгазын доктаамал кылып берип турар. БригаданыҢ төп шаҢында радиоприёмник тургускан. Ховуда ажылдап турар колхозчулар ортузунда партияныҢ XX съездизинге алдар болдурган социалистиг чарыш калбарган. Эштер Алгырар, Нава, Тараачы, Мартыгыр, Кара-Баштыг болгаш өскелер-даа социалистиг чарыштыҢ мурнакчылары.

Х. САРЫГ-ООЛ,
Колхозта партия эге организациязының секретары.

Чурукта: «Тиилелге» колхозтуҢ колхозчулары эштер М. Таспый, С. Күскепей олар ныҢ күрүнеге тараа дужаап турары.

КомбайнныҢ бүдүрүкчүлүүн бедидип турар

Дүжүт ажаап алыышкынынаҢ хуусаазын кызырар, чидиригни болдурбас дугайында Коммунистиг партияныҢ айтыышкынын күүседир дээш Чаа-Хөл МТС-тиҢ комбайнерлери күш-ажылдыҢ бүдүрүкчүлүүн бедидип турарлар. Мурнакчы комбайнерлер 1,5—2 норманы күүседип турар. Чижээ, «Тиилелге» колхозтуҢ тараазын ажаап турар комбайнер эш Шактар «С-4» деп боду чоруур комбайн-биле бир ажыл хүнүнде 8 ганыҢ тараазын ажаар тургаш, 18 га чедир ажаап турар. Эш Шактар комбайнга ажылдаанынаҢ баштайгы чылы — 1953 чылда боду чоруур комбайн-биле долу эвес сезонда 227 гектарныҢ тараазын ажааган. 1954 чылда 250 гектарныҢ бедик дүжүттүг тараазын ажаап, сезонда 180 ганыҢ тараазын ажаар онаалгазындан 70 гектар хөйнү ажааган. Бо чылын эш Шактар ол-ла комбайны-биле 350 гектарныҢ тараазын ажаар деп социалистиг хүлээлгени алган.

Ол-ла колхозта ажылдап турар «Сталинец-6» № 2 комбайн эрткен чылын шуут ажылдаваан, 20 ажыл хүнүнде ол чүгле 12 гектарныҢ тараазын ажааган, азы чаҢгыс хүнүҢ нормазын күүседкен турган. Бо чылын ол комбайнда ажылдап турар эш Кирилов хүн-бүрүде 1,5 норманы күүседип турар.

Молотов аттыг колхозтуҢ тараазын ажаап турар комбайнерлер эки көргүзүгнү чедип алганнар. Ында «Сталинец-6» комбайнда ажылдап турар эш Татарский Чаа-Хөл МТС-тиҢ эҢ мурнакчы комбайнери. Ол сөөлгү чылдарда нормазын доктаамал ажыр күүседип, комбайнны бедик бүдүрүкчүлүг ажылдадырын хандырып келген.

1953 чылда эш Татарский сезонда 320 гектарныҢ тараазын ажаар нормазын 450 гектар чедир күүседкен болгаш 1954 чылда 530 гектарныҢ тараазын ажааган. Бо чылын партияныҢ XX съездизинге белек болдуруп, сезонда 550 гектарныҢ тараазын ажаарын хүлээнген. Ам августуҢ 25-ке чедир эш Татарский тараа ажаарынаҢ сезон онаалгазынаҢ 72 хуузун күүседипкен. ООҢ комбайны чамдык хүннерде 28—29 гектарныҢ тараа ларын ажаап турган.

Үстүнде адатынган эштер эки көргүзүглерни комбайннарны бедик бүдүрүкчүлүг ажылдадырынаҢ талазы-биле мурнакчы дуржулганы ажыглап эгелээш чедип ап турар. Комбайнарны белүк-белүктеп ажылдадырын Чаа-Хөл МТС бо чылын боттандырып эгелээн. ДүжүттүҢ бышканынаҢ хире-чергези-биле 2—3—4 комбайннарны чаҢгыс участокка ажылдап келген. Бо чорук кезер шөлдү баш бурунгаар белеткээринге, кывар, чаар материалдарны үзүктел чокка сөөртүрүнге, комбайнерлериниҢ азып-чемин чаҢгыс-аай кылырынга, тараа сөөртүр транспортту чөп ажыглаарынга таарымчалыг байдалды тургускан.

Хонукта 16—20 шак чедир комбайнны ажылдадырын эллээн хөй комбайнерлер чедип алган. Чижээ, эш ТатарскийниҢ ажылдап турары комбайн агрегады эртенгиниҢ 7—8 шактан эгелээш дүнекинин 1 шакка чедир ажылдап турар.

Тракторну, комбайнны ооҢум, дүрген ажылдадырын таарыштырып, эртен шалыҢ соонда тараа шык турар үеде тракторну бирги дүргедедилгеге ажылдадырын, оон чоорту улам дүрген темпи-биле үшкү дүргеделгеге ажылдадырын Чаа-ХөлдүҢ мурнакчы комбайнерлери, трактористери боттандырып турар, ол чорук ажыл шагынаҢ 10 хире хуузун камнаарын хандырар.

Техниктиг ажаалганы доктаамал чорудары — комбайнериниҢ чедиишкининиҢ үндезини. Ынчангаш, техниктиг ажаалганы бир хонгаш-ла кылырын Татарский, Кирилов, Шактар оларныҢ ажылдап турар агрегаттарында чурумчуткан. Техниктиг ажаалганы колдуунда эртен, ажылче киреринин мурнунда, тараа шалыныг турар үеде кылып турар, техниктиг ажаалганы кылырынга агрегаттарныҢ бүгү кежигүнери идепкейлиг киржип турарлар.

Шак, минута бүрүзү комбайннарга деҢнел чок улуг үнелиг. Ынчанмайн канчаар, тараа бүрүзү-ле кижилериниҢ күш-ажылынаҢ түҢнели, тарааны өстүрүп алыр дээш кижилер бүүн чылдыҢ иштинде ажылдап келир болгай. Ол хире улуг күштүҢ түҢнелин чидириг чокка ажаарын колдуунда-ла комбайнерлер шиитпирлээр хүлээлгелиг. Бо харыысалгалыг болгаш алдарлыг хүлээлгени чедиишкинниг күүседири дээш мурнакчы комбайнерлер улуг күзел соруун, күженишкинни үндүрүп турарлар.

ООҢ-биле чергелештир комбайннарныҢ бүдүрүкчүлүүн бедидерин хандырар, мурнакчыларныҢ дуржулгазынга бадыткатынган, эллээн хөй аргаларны Чаа-Хөл МТС-эн комбайн агрегаттарынга ам-даа четче нептеретпээн. Комбайн агрегадын ийи ємнеллап ажылдаар кижилер-биле хандырбаан.

Тарааны комбайнныҢ ажылдаарын соксатпайн уруп алырын боттандырыгаш, чурттуҢ мурнакчы комбайнерлери ажаап алыышкынга ажыктыг үш шакты хонук санында-ла камнап ап турар. Бо дешилгелиг арганы МТС-тиҢ кайы-даа комбайн агрегадында боттандырбаан. КомбайнныҢ бүдүрүкчүлүүнүҢ бедидери чүгле комбайнеден эвес, харын ООҢ кады ажылдап турары агрегаттыҢ бүгү кежигүннериниҢ бот-боттарынаҢ онаалгазын тус-тузунда эки тода күүседириндeн хамаржыр. Чижээ, эш ШактарныҢ комбайн агрегадында ажылдап турар штурвалщик эш Маадыр-оол, саваҢ хөпээннекчилери эштер Тюлюш Светлана, Тюлюш Январь, тараа сөөртүкчүлери эштер Тараачы, Мартыгыр олар ниити күженишкин-биле ажылдааш, оларныҢ кайы бирээзинин буруузу-биле бичии-даа када болза, комбайнныҢ ажылын соксатпазын чедип алганнар. Мындыг байдал агрегат бүрүзүнде организастатынмааны хомуданчыг. Чижээ, Молотов аттыг колхозта ажылдап турар чамдык комбайннар транспорт озалдаанындан, саваҢ белүкчүлери чок болганындан, тараа төгер шаны белен эвес болганындан ажыл чок турар чорукка таваржып турган.

КомбайнериниҢ ажылынаҢ чедиишкини, өске ажыл-ишчилер-биле бир дөмей, оларныҢ амыдырал байдалынче, аҢ-чемин чогуур өйүнде эки шынарлыг кылган турарынче сагыш салыышкындан база-ла улуу-биле хамаржыр. Чаа-Хөл районнуҢ Молотов аттыг, «Тиилелге» кедээ ажылагый артельдериниҢ баштаар черлери бо талазы-биле багай дузалажып, комбайнерлериниҢ аҢ-чемин ей-шаанда кылып, белеткеп бээрин үзүктелдирип келген.

Дүжүт ажаалгазынче киреринин мурнуу чарыында Чаа-Хөл МТС-тиҢ комбайнерлери бедиткен, социалистиг хүлээлгелерни кижи бүрүзү алган, бот-боттарын социалистиг чарышка кыйгырышкан, ынчалза-даа социалистиг чарышты ей-шаанда түҢнээрин, ООҢ түҢнелин комбайнерлериниҢ боттарынга дыннадырынаҢ ажылын МТС-те партия эге организациязы, профэвилелдиҢ ажылчын комитеди, дирекция чери боттандырбаан.

Бир эвес комбайннар нормазын чүгле күүседип турар болза, районда тарытынган тарааныҢ хөйүнден ам-даа 30 хире хонукта ажаап алыышкынны уламчылаар апаар. Ындыг телээде, үстүнде четпестерни доп-дораан узуткаан, мурнакчы комбайнерлериниҢ дуржулгазын нептередип тургаш, комбайн бүрүзү 2—3-тен эвээш эвес норманы күүседирин, ынчангаш дүжүт ажаалгазыныҢ хуусаазын 2—3 катап кызырарын, хөй-хөй немелде тарааны ажаап алырын МТС-тиҢ дирекция чери, колхозтар баштаар черлери районнуҢ партия, совет организациялары, районнуҢ ажыл-ишчилери хандырар ужурлуг.

Т. НОРБУ.

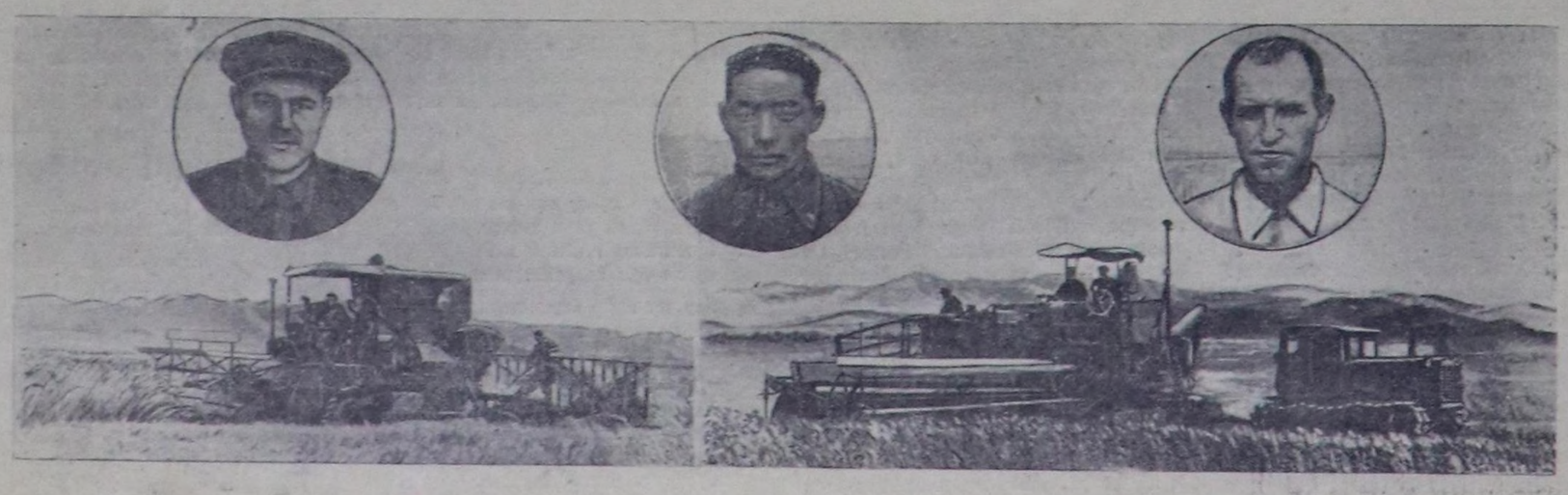

Чурукта: мурнакчы комбайнерлер солагай талазындан оҢ талазынче эштер Н. Татарский, А. Шактар, А. Кирилов.

ДҮЖҮТ АЖААП АЛЫЫШКЫНЫНГА БҮГҮ МАШИНАЛАРНЫ БЕДИК БҮДҮРҮКЧҮЛҮГ АЖЫГЛААР

Дүжүттү ынчаар ажаап болбас

Дүжүт ажаап алыышкыны болза, көдээ ажыл-агый ажылдарының иштинде эң-не харыысалгалыг ажыл. Ону эки белеткелдиг, организастыг чорутпас болза, улуг когаралга таваржып болур. Ындыг турбуже Барыын-Хемчик районнуң колхозтары болгаш Кызыл-Мажалык МТС бо чылгы дүжүт ажаалгазын эң-не организас, белеткел чокка эгелээн.

Өске районнарныынга бодаарга бо районнуң колхозтарында тараа орайтап бышкан. Чижээ, «Комсомол 30 чылы» колхоз ажаап алыышкынга августуң 10-да кирген. Ынчалза-даа ол колхоз дүжүт ажаалдазынга белеткенип албаан болган. Эшкен шаң, тараа сөөртүр транспорт белеткетинмээнинден комбайннар хей черге ажыл чок туруп турганнар, ол колхозтуң хову бригадазында серилиг шаң, тараа арыглаар машиналар амдыгаа чедир чок, хүүректер чедишпейн турар.

«Ленин оруу» колхозтуң тараазын ажаап турар комбайнёр эш Бичии-уруг 7 гектар шөлдүң дүжүдүн кескеш, тараанып хей чидириин болдурган. Ол колхозта эш Шогжал бригадирлээн бригадада колхозчуларның чүгле 35 хуузу ажылдап турар, хүүрек, сортировка чедишпес дээш хей-хей кижилер бот-боттарын манажып, ок эртирип турар, ол хирезинде эштинген шаң чогундан, тараа сөөртүр транспортту өй-шаанда эккелбээнинден комбайннар ажылдавастап турган.

Ол колхозта партия эге организациязы ховуда ажылдап турар колхозчуларның күш-ажылын шын организастаарының, оларның ортузунга политик-кижизидилгелиг ажылды чорударының талазы-биле хемчег албаан. Колхоз баштаар чери (даргазы эш Соломатов) бригаданың ажылын удуртпайн турар болгаш механизаторларның ажылынга дузалажыр хамаан чок, МТС-биле керээзин ёзугаар оларны ашчем-биле хандырар хүлээлгелиг тургаш оозун безин четче боттандырбаан.

Ворошилов аттыг колхозтуң тараа дүжүдүнүң ажаалгазында четпестер база-ла хей. Ында комбайнер эш Хаппа 9 гектар суланы хей чидириглиг ажааган. Ол колхозтуң шаңнарында 15 тонна тарааны кургаткаш, күрүнеге дужаары-биле белеткээн, ынчалза-даа ону күрүне складынга аппарып дужаарын саадаткан.

Колхозтуң эш Чынаң бригадирлээн ховуу бригадазының колхозчулары ажылга эртен орай үнүп, кежээ ажылды эрте соксадып турар. Колхозта партия эге организациязы (секретары эш Таржаа) тараажылар ортузунга тайылбыр-массалыг ажылды чорутпайн турар. Мындыг янзылыг четпестер «Совет Тыванын 5 чылы» колхозта база бар.

Комбайннарны бедик бүдүрүкчүлүг ажылдадырының талазы-биле Кызыл-Мажалык МТС-тиң дирекциязы, ында партия эге организациязы чогуур хемчеглерни албаан. Комбайннарның септелгези доозулбайн турда-ла МТС директору эш Рагулин «септелге 100 хуу күүсетинген» деп меге медээ киирипкеш оожургай берген. Шынында комбайннар амдыгаа чедир үреликхевээр. «Большевик» колхозтуң бышкан арбайын ажаар дээш барган «Сталинец-6» деп комбайн тарааны кезип киирипкеш-ле дораан үрелген, 8 тергелиг аттыг колхозчулар манап чадааш, дүне апаргандa чоргулай берген, даартазында, соңгузухүнүнде база ажылдаваан. Септетинген комбайн мындыг боор бе ынчаш?

Чаа дүжүттү хүлээп алырынга районнуң тараа белеткелиниң чери база-ла белеткетинмээн болган. «Ленин оруу», «Комсомол 30 чылы» колхозтар күрүнеге дужаар тараазын августуң 27-де тараа белеткелиниң черинге эккелген. Тараа арыглаар сортировка-даа чок, тараа кургадыр машина-даа белен эвес болган. Тараа белеткээр черниң директору эш Томбулак колхозтарның тараазы бышкан, күрүнеге тарааларны дужаар дээрзин билир-ле болгай, ол хирээзинде-ле чүге белеткел ажылын кылбааны ол ынчаш? Тараа хүлээп алыр черде көскү агитациялны: лозунгуларны, плакаттарны аспаан, көргүзүг самбыразынга демдеглел кылбаан, беседаларны, агитхуудустар үндүрүлгезин организаставаан.

«Барлык» совхозтуң дүжүт ажаалгазынга ажылдаар кижи күжү чедишпейн турар, ынаар кижилер мобилизастап чорударын Кызыл-Мажалык көдээ Соведи боттандырбаан, район төвүнде албан организацияларның ажылчын, албан-хаакчыларының дүжүт ажаалгазынга шефтелгезин организаставаан. Тараажыларга чугула хереглелдиң бараанарын чедирип садарын, ниитиниң чемненилгезиниң ажылын экижидерин райпо боттандырбаан.

Бо бүгү четпестер болза, дүжүт ажаап алыышкынынче СЭКП райкомунуң бюрозунуң, райкүүскомнуң талазындан шоолуг кичээнгей салбаанындан болган. Партия райкомунуң, райкүүскомнуң колхозтарже чоруткан чамдык төлээлери чер-черге барып боттуг хемчег албаан, чамдык колхозтарже боттарының төлээлерин ол организациялар чорутпаан. Эш Петровту «Барлык» совхозтуң дүжүт ажаалгазынга дузалажыры-биле партия райкому томуйлаан, ынчалза-даа ол эш ынаар баарындан ойталаан, а СЭКП райкому ону хереже албайн эрткен. Мындыг чорук дүжүт ажаалгазы дээш ажылдавчы бүрүзүнүң ажылынга күжениишкинни болдурбайн, харыысалганы бедитпейн турар.

Ажаап алыышкынның баштайгы хүннеринде илерээн четпестерни дүргеп чайлаткаш, ажаап алыышкынны үлегерлиг организастааш, СЭКП ТК-ның январь, июль Пленумнарының доктаалдарын амыдыралга боттандырары негетинин турар.

С. АЛЕЕТ,

«Шынның» корреспондентизи.

Тараа дужаалдазының күрүне планының күүселдези

1955 чылдың сентябрь 1-де хуу-биле

Каа-Хем	78,3
Чаа-Хөл	51,1
Улуг-Хем	49,5
Бай-Тайга	36,5
Бии-Хем	32,3
Чөөн-Хемчик	32,3
Кызыл	29,5
Таңды	26,0
Сүт-Хөл	25,6
Барыын-Хемчик	24,4
Эрзин	21,2
Тес-Хем	9,6

Областа дүжүт ажаап алыышкынының чоруп турары

1955 чылдың август 31-де хуу-биле

1. Тожу	62,5
2. Эрзин	52,9
3. Чаа-Хөл	40,0
4. Улуг-Хем	39,1
5. Каа-Хем	39,8
6. Кызыл	27,1
7. Сүт-Хөл	27,7
8. Таңды	25,5
9. Тес-Хем	23,2
10. Бай-Тайга	22,5
11. Чөөн-Хемчик	18,0
12. Бии-Хем	18,3
13. Барыын-Хемчик	16,7
14. Өвүр	3,9

Областа сиген ажаап алыышкынының чоруп турары

1955 чылдың август 31-де хуу-биле

	Сараатааны	Силостааны
1. Каа-Хем	89,5	38,1
2. Эрзин	88,0	72,5
3. Өвүр	86,2	73,6
4. Бии-Хем	83,7	31,0
5. Чаа-Хөл	77,2	56,1
6. Чөөн-Хемчик	73,6	53,0
7. Тожу	70,0	84,9
8. Кызыл	64,8	36,2
9. Сүт-Хөл	52,0	61,1
10. Улуг-Хем	51,6	22,4
11. Таңды	50,8	7,3
12. Тес-Хем	49,5	11,0
13. Барыын-Хемчик	48,2	39,8
14. Бай-Тайга	32,0	20,5

Колхозта кино көргүзүү

Улуг-Хем районнуң Маленков аттыг көдээ ажыл-агый артелинде турум кино механиги эш Маклаков колхозка кино үндүрер планын үргүлчү ажыр күүседип турар.

Эш Маклаков колхоз суурунга март айдан бээр янзы-бүрү 76 чаа кинолар, көдээ ажыл-агый талазы-биле 8 кинокчурук үндүрген. Фермаларга, хову бригадаларынга 38 катап кинолар көргүскен.

Кинону үндүрер мурнунда ооң ужур утказын колхозчуларга тайылбырлап берип турар. Эш Маклаков ийи колхозчуну кинону үндүрүп билир кылдыр өөредип каан болгаш ам үш колхозчуну өөредип турар.

В. ДОРЖУ.

Япон улус Японияның экономиказын кадыкшыдар болгаш хамаарышпас чорук дээш демиселде

Японияны ашкан тиилелгениң хүнүнден бээр сентябрь 2-де 10 чыл болган. Япон милитаризмниң аштырыышкыны делегейниң ийиги дайынынга эвилелчи күрүнелериң каттышкан күжениишкиннериниң түңнели болган.

Делегейниң ийиги дайынының доозулганы Азияның хей-хей чурттарының демократтыг хөгжүлдезинге таарымчалыг үндезин суурларны тургускан. Ыраккы Чөөн чүкте Кыдат Улус Республика болгаш Корей Улус-Демократтыг Республика тургустунган. Индия, Бирма, Индонезия чергелиг ындыг чурттар национал хамаарышпас чорукту чедип алганнар.

Японияның салым-чолу өске янзылыг тургустунган. Эвилелчи күрүнелериң баштайгы шиитпирлериндe демократтыг, хамаарышпас болгаш тайыңга ынакшылдыг Японияны тургузары көрдүнген турган. Ынчалза-даа ол шиитпирлерни боттандырбаан. Дайын доозулганының соонда дарый АКШ-тың шериглери Японияны эжелеп алган, даштыкы монополилялар чуртту эң хей ажык кончааларны үндүрүп алырының үнер дөзү болгаш Азиягa шериг аванпостузу болдурарының углаыышкынын чоруда бергеннер. «Асаги» деп улуг консервативчи солуннуң хайгааракчызының чоокта чаа бижээнин ёзугаар алырга, Японияның хөгжүдези даштыкы капиталга чагыртырының оруу-биле, чуртту дагын чепсеглээриниң оруу-биле чорушкан.

Ооң түңнелериниң бирээзи болза, тайбың экономикага каража кылдыр Японияның үлетпүрүүнүң шериг адыларын катап тургусканы болгаш ону солдадыр хөгжүткени болур. Кол нурлуаныында америк капитал колдадыр даштыкы капиталдан япон экономиканың хамаарылгазы база өскен.

Садыглажыышкын болгаш суг оруунуң дугайында 1953 чылда чардынган япон-америк керээ япон экономиканың чагыртқан байдалын дүрүмчүткен. Ук керээ болза, америк компаниялларга япон үлетүр болгаш садыг компаниялларының акцияларын чедип алырынга артык эргени, АКШ-че ажык кончааларны сөөртүп үндүреринiң кызыгаржок аргаларын, а ол ышкаш япон рынокка болгаш япон даштыкы садыгга тергиндээр эргени тыпсып берген. Ол бүгүнүң түңнелерин тодаргайлаар төлээде, ооң мурнунда даштыкы садыгдан хей орулгаларны ап турган Япония 1954 сан-хөө чылында бодунуң даштыкы садыг балансызынга 770 миллион доллар каражалыг болганын сагындырарга-ла четчир. Ол каража болза, Японияның демократтыг лагерьниң чуттары-биле садыглажыышкынын даштыкы монополилялар чуртту эң хей ажык кончааларны үндүрүп алырының үнер дөзү болгаш Азиягa шериг аванпостузу болдурарының углаыышкынын чоруда бергеннер. «Асаги» деп улуг консервативчи солуннуң хайгааракчызының чоокта чаа бижээнин ёзугаар алырга, Японияның хөгжүдези даштыкы капиталга чагыртырының оруу-биле, чуртту дагын чепсеглээриниң оруу-биле чорушкан.

Ооң түңнелериниң бирээзи болза, тайбың экономикага каража кылдыр Японияның үлетпүрүүнүң шериг адыларын катап тургусканы болгаш ону солдадыр хөгжүткени болур. Кол нурлуаныында америк капитал колдадыр даштыкы капиталдан япон экономиканың хамаарылгазы база өскен.

Садыглажыышкын болгаш суг оруунуң дугайында 1953 чылда чардынган япон-америк керээ япон экономиканың чагыртқан байдалын дүрүмчүткен. Ук керээ болза, америк компаниялларга япон үлетүр болгаш садыг компаниялларының акцияларын чедип алырынга артык эргени, АКШ-че ажык кончааларны сөөртүп үндүреринiң кызыгаржок аргаларын, а ол ышкаш япон рынокка болгаш япон даштыкы садыгга тергиндээр эргени тыпсып берген. Ол бүгүнүң түңнелерин тодаргайлаар төлээде, ооң мурнунда даштыкы садыгдан хей орулгаларны ап турган Япония 1954 сан-хөө чылында бодунуң даштыкы садыг балансызынга 770 миллион доллар каражалыг болганын сагындырарга-ла четчир. Ол каража болза, Японияның демократтыг лагерьниң чуттары-биле садыглажыышкынын даштыкы монополилялар чуртту эң хей ажык кончааларны үндүрүп алырының үнер дөзү болгаш Азиягa шериг аванпостузу болдурарының углаыышкынын чоруда бергеннер. «Асаги» деп улуг консервативчи солуннуң хайгааракчызының чоокта чаа бижээнин ёзугаар алырга, Японияның хөгжүдези даштыкы капиталга чагыртырының оруу-биле, чуртту дагын чепсеглээриниң оруу-биле чорушкан.

СОВЕТ-АВСТРИ ДЫННАДЫГ

Хамаарышпас болгаш демократтыг Австрияны катап тургузарының дугайында 1955 чылдың июль 27-де күштүг болган күрүне керээзин база 1955 чылдың апрель 15-те Москвага ат салдынган совет-австри меморандум ёзугаар, күрүне керээзинде айытынган болгаш меморандумда көрдүнген Австрияда совет эт-херекселдерниң эргелелиниң бүдүрүлгелерин (УСИА) совет нефть эргелелиниң (СНУ) нефть тывыштарын болгаш нефть бүдүрүлгелерин, нефть продуктуларын садыгаарының (ОРОП) талазы-биле акционерлиг ниитилелди болгаш Чөөн Австрияда Дунайның судно компаниязының (ДДСГ) активтерин Австри Республикага Совет Эвилелиниң шилчидип бээриниң дугайында түннел протоколга август 31-де ат салдынган.

Күрүне керээзинге мооң мурнунда доктааткан хуусаада боттанган айытынган бүдүрүлгеларни шилчидип бээр талазы-биле ажылдың чедиишкинниг доозулганы-биле холбаштыр талалар боттарының сеткил ханганын илереткеннер.

Протоколга совет таладан — ССРЭ-ниң Даштыкы садыг Министриниң оралакчызы Я. В. Юшин, австри таладан—Австри Республиканың Сан Министри доктор Рейхард Камитц болгаш Транспорт база национализастаан бүдүрүлгелерниң министри дипломнуг инженер Карл Вальдбруннер олар ат салганнар.

Совет-афганистан садыг харылзааларынга

КАБУЛ. Бо чылдың август 27-де Кабулга чедиишкинниг доозулган чугаалажыышкыннарның түннелинде ССРЭ биле Афганистан аразынга ээлчеглиг чыл хуусаалыг бараан саарылгазының дугайында протоколга ат салдынган.

ССРЭ биле Афганистан аразының бараан саарылгазының моон соңгаргы дыка калбарышкының протоколда айтып турар. Совет Эвилелинден Афганистанче нефть продуктулары, прокат, кара металлдар, түдүг материалдары, автомобильдер, дериглер, пөстер, чигир болгаш өске-даа бараннар чедириишкини, а Афганистандан ССРЭ-же — дүк, хөвең, алгы-кеш чиг-эди, кургаткан кат-чимистер, үстүг үрезиннер чедириишкини дыка улгадыр. (СЭТА).

Чепсектиг күштерден 40 муң кижини кызырар дугайында румын чазактың шиитпири

БУХАРЕСТ. Солуннарның дыннадып турары-биле алырга, улустар аразының харылзааларында дүшкүүрлүг чоруктарны кошкадырынга дуза болган Женева чөвүлел хуралының түннелинде база күрүнелер аразының харылзааларында дүшкүүрлүг чоруктарны улам ынай кошкадырынга бодунуң салыышкының киперин күзевишаан, Румын Улус Республиканың Министрлер Чөвүлели 1955 чылдың декабрь 1-ге чедир Румын Улус Республиканың чепсектиг күштериндан 40 муң кижини кызырар деп шиитпирлээн. Оон хосталган акша хөрөңгилерни чурттарга тудугларынга болгаш социал-культураның өске-даа хереглелдеринге ажыглаан турар.

(СЭТА).

Кантонга совет делгелгениң ажыттынарынга белеткел

ПЕКИН. ССРЭ-ниң экономика болгаш культура хөгжүлдезиниң чедиишкиннерин көргүзер делгелгениң турары кыдат-совет найыралдың канчаар-даа ажок улуг ордузунуң тудуу Кантонда доозулган деп «Наньфанжибао» деп солун дыннадып турар. 18 муң дөрбелчин метр шөлдүг болгаш 160 муң кубометр ишкирлиг ол бажың хөлчок улуг төп залдыг, ол ышкаш үлетпүр, көдээ ажыл-агыйга база культурага тураскаан залдарлыг. Оон аңгыда көдээ ажыл-агый машиналарын база өске-даа улуг дериг-херексел дерни делгээринге ажык шөлдерни дерип каастаан. Бо чылдың апрельде тудуу эгелээн совет делгелгениң кол бажыңнарының тудуглары бо чылдың августа доозулган, ам ол делгелгениң каасталга шимелде ажылдары, а ол ышкаш үлетпүр болгаш өске-даа таланың дериглерин тургузар ажыл чоруп турар.

ССРЭ-ниң экономика болгаш культура тургузуушкунуның чедиишкиннерин көргүзер ол делгелгени бо чылдың октябрьның эгезинде ажыдар.

(СЭТА).

Тибеттте шинчилел ажылы

ПЕКИН. Гидрологтарның, топографтарның, геологтарның каттышкан бөлүктери Тибеттте, ылаңгыя эң-не чугула көдээ ажыл-агый районнарының бирээзи — Шигацзе биле Джангдзе хоорайларның аразында Нянгчу хемниң бассейнинде калбак эртем-шинчилел ажылдарын чорудуп турар деп «Гуанминжибао» солун дыннадып турар. Ук эртемденнер Нянгчу хемниң болгаш ооң адырларын гидроэлектростанциялар тудуп тургузар, суггаттыг черлериң шөлдерин калбартыр, ол хемге пароход чоруурунуң байдалдарын экижидер сорулга-биле өөренип, а ол ышкаш ол районнуң ажыктыг казар байлактарын шинчилеп турарлар.

Ол шинчилелдерге үндезилээш амдан эгелээш ажылдап кылып турар улуг-улуг участоктарны суггарарын хандырар эдээн каш суггарылга тудугларының тудуунуң төлевилелдери тургустунган.

Шинчээчилериниң ол-ла бөлүү гидрокурлавырлар-биле байлак Брамапутра хемниң ортаа үезинге гидроэлектростанциялар тударынга белеткел болур 250 километр ажыг черге шинчилел ажылып чоокта чаа кылып дооскан.

Шинчилел ажылдары Тибеттиң өскедаа районнарында база чоруп турар.

(СЭТА).

Чехословакияның шөлдеринде дүжүт ажаап алыышкыны дооступ турар

ПРАГА. Чехословакияда тараа культураларының ажаап алыышкыны доостур чыгап турар деп Чехословакияның телеграф агентилели дыннадып турар. Механизацияның бүгү чепсек-херексел дерин долузу-биле ажыглаарынга арганы берген эки агаар тараа кезилдезин чедиишкинниг чорударынга таарымчалыг болуп турар. Ажаап алыышкынга хоорайларның ажылчы чоннары улуг дузаламчыны көргүзүп турар.

Көдээ ажыл-агый министерствозунуң медээзин ёзугаар алырга, август 25-ке чедир шөлдүң 92,8 хуузунуң тараазы ажаап алдынган. Тараа бастырылгазы дүрген темпилерлиг чоруп турар. Чурттуң 32 районнары тараа белеткелдериниң планын күүсеткеннер.

Ажыл-агыйны коллективтиг чорударынче кирерин шиитпирлээн тараачыннарлыг сүүрларда көдээ ажыл-агыйның чаңгыс аай кооперативтеринде хөрзүнүү үлдүредири-биле кады тарып каан черлериң аразында кызыгаарларны аңдарары чорутунуп турар.

(СЭТА).

Польшаның трактор үлетпүрүнүң хөгжүлдези

ВАРШАВА. Чурттуң автотрактор үлетпүрүнүң чедиишкиннериниң дугайын польша агентилел дыннадып турар.

Дыннадыгда чугаалап турары болза, 1938 чылда Польша 6800-тен шоолуг хөй эвес чүк автомобильдерлиг болгаш үүгле 24.514 чиик автомобильдерлиг турган. Капиталистиг Польшага автомашиналар бүдүрүүшкүү чок турган. Даштыкы чурттардан эккелген «Фиат» деп хевириниң автомобильдерин эптээр бүдүрүлге турган.

Эрге-чагырга үүгле ажылчы чоннарның холунга киргенде автомобиль үлетпүрүнүң байдалы өскерилген. 1947 чылда совет бериишкиниң ачызында Польшага автомашиналарның, тракторларның саны барык-ла 79 муң четкен.

1947—1949 чылларда «Урсус» деп трактор заводун, Страховицыга чүк автомобильдериниң заводу ажыглалга киргеи. Ол заводтуң кылып турары «Стар-20» деп автомобили ам чуртта болгаш харын даштыкыда безин сураглыг.

Алды чыл планының (1950—1955 чылдар) үезинде Жераньда (Варшава район) чиик автомобильдериниң заводу продукция бүдүрүп үндүрүүшкүнүнче кирген. Ол ышкаш Люблинде чүк автомобильдериниң заводунуң тудуушкуну база эгелээн. Ол заводтарга техниктиг документацияны болгаш технологтуг чорудулгаларны совет төлевилекчилер ажылдап кылганнар. Мотоцикл болгаш чадагтерге заводтары база туттунган.

Ам Польшаның автомобиль болгаш трактор үлетпүрү транспорт хереглелдерин хандырарынга эргежок чугула автомашиналарның барык-ла бүгү кол хевирлерин, өрт машиналарын, автомобильдерни, цистерналарны, моторжуткан лебедкаларны, «Урсус» деп тракторларны (транспорт болгаш көдээ ажыл-агый ажылдарынга ажылдаар), автомобиль прицептерин болгаш тыртар үүлдерни кылып турар.

1955 чылда польша үлетпүр 13 муң чүк, 4 муң чиик автомобильдерни, 30 муң мотоциклдерни бээр.

Чиик автомобильдериниң заводтарында ада-чурттуң документациязынга үндезилээн «Сирена» деп эвээш литрлиг чиик автомобильдиң үлегерлиг экземплярын чогаадып кылган.

(СЭТА).

„Күрүнелериниң туруштарын чоокшуладырының оруктарын тывар“

Чепсегленнишкиннерни дүжүрер талазы-биле КНО-нуң комиссиязының адакы комитединиң хуралы

НЬЮ-ЙОРК, август 30. (СЭТА). ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар баштыңнарының Женева чөвүлел хуралының сүмелээнинге дүүштүр, чепсегленнишкиннерни дүжүрер талазы-биле КНО-нуң комиссиязының адакы комитеди август 29-та бодунуң ажылын катап эгелээн.

Эдлчег аайы-биле баштайгы хуралды Совет Эвилелиниң төлөлекчизи А. А. Соболев даргалаан.

Адакы комитеттиң хагдынчак эрткен хуралының үезинде парлалга төлөлекчилеринге ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның, Францияның болгаш Канаданың төлөлекчилериниң медеглелдериниң текстилерин (бижимелдерин) үлеп берген.

Совет чазактың бодалы-биле алырга, чепсегленнишкиннерни дүжүреринин айтырыын чугаалажып турарының үезинде кол сорулга чүл дээрге, ол айтырыг талазы-биле күрүнелериниң туруштарын чоокшуладырының база анаа чепсегленнишкиннерни кызырарының дугайында айтырыгның-даа талазы-биле болгаш атомнуг чепсекти хоругдаарының дугайында айтырыгның-даа талазы-биле эргежок чугула дугуржуушкунну чедип алырының оруктарын тывары болур деп чүвени Совет Эвилелиниң төлөлекчизи А. А. Соболев бодунуң медеглелинге онзалап демдеглээн. Чепсегленнишкиннерни кызырар, атомнуг чепсекти хоругдаар болгаш чаа дайынның айыылын чайладыр дугайында Совет чазактың май 10-дагы саналдары харын ол сорулганы чедип алырынче угланганын А. А. Соболев демдеглээн болгаш оларның кол утказын сагындырган. Ол саналдарның кол онзагай бот шынары болза, чаа дайынның айыылын шуут чайладырынга болгаш күрүнелер аразынга бүзүрежир чоруку быжыглаарынга хамаарышкан бүгү айтырыгларның талазы-биле саналдарның ында мөөннетингени болур деп Соболев чугаалаан.

Май 10- дагы совет саналдар болза, чепсегленнишкиннерни кызырарын болгаш атомнуг чепсекти хоругдаарын 1956—1957 чылдарның дургузунда ийи үе-чаданың иштинде чорударын көрүп турар. Ол саналдар болза күрүнелериниң чепсектиг күштерин кандыг деңнелге чедир кызырар ужурлуун доктаадып турар, чүл дээрге Совет Эвилелиниң, АКШ-тың болгаш Кыдаттың чепсектиг күштерин 1,5 миллион кижи чедир, база Францияның болгаш Англияның чепсектиг күштерин 650 муң кижи чедир кызырарын көрүп турар. Өске күрүнелериниң чепсектиг күштериниң деннелин доктаадып тургузары-биле Бүгү-делегей конференциязын чыылдырарын база көрүп турар.

Совет саналдар бирги үе-чадада-ла атомнуг болгаш водородтуг чепсекти шенээр чоруку хоругдаарын көрүп турар. Күрүнелер чепсегленнишкиннерин болгаш чепсектиг күштерин кызырар талазы-биле хемчеглерни чорудуп эгелээри-биле кады атомнуг чепсекти ажыглавас деп байырладыг хүлээлгени алыр. Ол үе-чадада тодаргайлаарга 1957 чылда атомнуг болгаш водородтуг чепсекти бүдүрерин хоругдаан турар болгаш шериг хереглелдеринге күрүнелериниң бюджет акшаландырыышкыннары база кызырылган турар ужурлуг, а чепсектиг күштерни болгаш анаа хевирниң чепсегленнишкиннерин кызырары оларны кызырарының ниити хемчээлинин 75 хуузунга кызырары боттанган соонда атомнуг, водородтуг болгаш массалыг узуткаашкынның чепсээнин өске-даа хевирлерин ажыглаарын бүрүн хоругдаары күштүг болуп кирер ужурлуг. Май 10-дагы саналдар атомнуг энергияны тайбың ажыглаар талазы-биле улустар аразының калбак кады ажылдажылгазын хөгжүдерин көрүп турар.

Чепсегленнишкиннерни дүжүрер талазы-биле хемчеглерни боттандырар дугайты делегей контролюнуң ажыктыг хемчеглерин совет саналдар база көрүп турар. Делегей контролюн доктаадып тургузар дугайында база контроль органының эрге-хүлээлгелериниң дугайында айтырыгны Совет чазак улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын чавырылдырар талазы-биле, күрүнелер аразынга бүзүрежир чоруку быжыглаар болгаш чепсегленнишкиннерни кызырар база атомнуг чепсекти хоругдаар чоруктарга хамаарышкан өске-даа хемчеглерни боттандырарыбиле сырый холбаалыг кылдыр көөрү эргежок чугула деп санап турарын Соболев чугаалаан.

Бо чылдың май 10-дагы совет саналдарда барыын талакы күрүнелериниң оларның саналдарынга тайылбырлатынган болгаш адакы комитетке киириптинген күзелдери, ылаңгыя чепсектиг күштериниң деңнелинге хамаарыштыр, атомнуг чепсекти хоругдаарын шуут эвес, харын үе-чадалар аайы-биле чорудар дугайында база чепсегленнишкиннерни кызырар болгаш атомнуг чепсекти хоругдаар талазы-биле хемчеглериниң күүселдезин хайгаараар контрольдуң чангыс аай органын тургузар дугайында оларның күзелдери барымдаалатынган дээрзин Совет Эвилелиниң төлөлекчизи онзалап демдеглээн.

Совет Эвилели барыын талакы күрүнелериниң көдүрүп үндүргени эдлээн хөй саналдарны хүлээп алгаш, улуг базымны кылган. Ам чүвениң ужуру барыын талакы күрүнелерде деп Соболев чугаалаан.

Май 10-дагы совет саналдарның улам ынайгы хөгжүлдези болуп турар, дөрт күрүнелериниң чазактар баштыннарының Женева чөвүлел хуралынга июль 21-де Совет чазактың киирген чаа саналдарының ужур-утказын Соболев тайылбырлаан.

Совет Эвилелиниң саналдарын бүгү делегейниң хөй-ниитизинин калбак бөлүктериниң талазындан, а ол ышкаш Европаның болгаш Азияның эдлээн хөй күрүнелериниң чазактарының талазындан таарымчалыг кылдыр, оларны тайбыңның болгаш улустарның айыыл чок чоруун быжыглаарының хөрөөнге Совет Эвилелиниң чугула салыышкыны кылдыр төлептиг үнелээн деп Соболев чугаалаан. Ынчалзажок Совет чазактың май 10-дагы болгаш июль 21-деги саналдарын барыын талакы күрүнелер боттарының канчаар көрүп турарын амдаа илереткээнин демдеглээр апаар. Адакы комитетте ол күрүнелериниң төлөлекчилери ук саналдарны канчаар көрүп турарын чугаалаар боор дээрзинге идегелин Соболев илергейлээн.

ССРЭ-ниң чазаа болза, ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштерин Австриядан үндүрүп келир шериглериниң саны хирени кызырар дугайында, ынчангаш 1955 чылдың декабрь 15-ке чедир Совет Эвилелиниң Чепсектиг Күштериниң санындан 640 муң кижини кызырар дугайында шиитпирни хүлээп алгаш, чепсектиг күштерни кызырар талазы-биле хемчеглерни херек кырында боттандырарының оруунче бодунуң талазындан киришкен деп чүвени совет төлөлекчи онзалап демдеглээн. Дыка хөй санныг чепсектиг күштерлиг күрүнелер боттарының чепсектиг күштерин кызырар талазы-биле чогуур хемчеглерни боттарының талазындан саат чокка алырын Совет Эвилели манап турар деп Соболев чугаалаан. Ол чорук улустар аразының бүзүрежир чоруун улам ынай быжыглаарынга идиг бээри болгаш чепсегленнишкиннерни кызырар база атомнуг чепсекти хоругдаар дугайында айтырыгны шиитпирлээрин боттуг үндезинге тургузары чугаажок болур ийик.

«Сөөлгү үениң фактылары, ылаңгыя дөрт күрүнелериниң чазактар баштыннарының Женева чөвүлел хуралының түннелдери күрүнелер аразында харылзааларда дүшкүүрлүг чоруктарның чамдык чавырлыышкыны чедип алдынган дээрзинин дугайын херечилеп турар. Ол чорук, а ол ышкаш чепсегленнишкиннерни кызырар болгаш атомнуг чепсекти хоругдаар дугайында айтырыгга хамаарыштыр туруштарның эдлээн чоокшулажыышкынының бары Бол Ассамблеяның анаа дааскан сорулгаларын адакы комитеттиң дүрген болгаш чедиишкинниг күүседиринге таарымчалыг байдалдарны тургузуп турар.

Ол чугула болгаш соңгаарлатынмас сорулгаларны шиитпирлээр төлөде, совет төлөлөр мооң мурнунда-даа ышкаш өске төлөлөр-биле кады ажылдаарынга белен» деп Соболев бодунуң чугаазының түннелинде медеглээн.

АКШ-тың төлөлекчизи Лодж адакы комитеттиң ажылының чугулазын демдеглеп, ол ажыл «Женева чөвүлел хуралының херек кырында үнелиинин баштайгы шенедези» болур ужурлуг деп чугаалаан. Женева чөвүлел хуралынга президент Эйзенхауэрниң кылган саналын Лондж адакы комитетке киирип, Эйзенхауэрниң медеглелинден шериг-информациязын солчурунуң болгаш аэрофото-тыртырылганың дузазы-биле ол информацияны хынаар дугайында саналды тускайлап көргүскен. Чепсегленнишкиннерни дүжүрер айтырыгның үндезини болза, инспекция дугайында айтырыг кылдыр санап турар бис деп АКШ-тың төлөлекчизи медеглээн.

Эйзенхауэрниң саналдарының чамдык үүлдерин тайылбырлааш, Лодж АКШ болза, бодунуң саналдарының бүгү талаларын өске күрүнелериниң төлөлекчилери-биле чугаалажып көөрүнге белен деп чугаалаан.

Англияның төлөлекчизи Наттинг адакы комитет бодунуң ажылын «өске байдалда—Женева чөвүлел хуралының түннелинде тургустунган эң-не таарымчалыг болгаш эң-не идегелдиг байдалда эгелеп турар деп демдеглээн.

Совет Эвилелиниң май 10-дагы саналдары «чепсегленнишкиннерни дүжүреринин чогуур сорулгаларының талазы-биле дугуржулганы калбартып турары чугаажок» деп британ төлөө онзалап демдеглээн.

Ынчалзажок Наттингиниң бодалы-биле алырга, совет саналдар «ол сорулгалар канчаар чедип алдынарыл деп айтырыгга харыы бербээн болуп турар». Күрүнелер аразында бүзүрежир чорук чок турзажок, чепсегленнишкиннерни дүжүрерин хайгаараар улустар аразының ындыг контроль системазын тургузары эргежок чугула деп ол тайылбырлаан.

Европаның чогуур дугуржутунган кезиинге кайы-кайызын инспекторлаарынга хамаарыштыр Женева чөвүлел хуралынга киирген «Иден планынче» Наттинг төлөлөрниң кичээнгейин углаан. Ол планны ооң соонда эң тодаргай тайылбырлаарын ол аазаан.

Адакы комитет бодунуң чорудуп турган ажылын үргүлчүлээр, а ол ышкаш Женевага дөрт күрүнелериниң чазактар баштыннарының чөвүлел хуралынга киирген саналдарны өөренип көөр апаар деп Франциянын төлөлекчизи Жюль Мок чугаалаан.

Чепсегленнишкиннерни кызырар болгаш атомнуг чепсекти хоругдаар талазы-биле хемчеглерни чорударынга хамаарыштыр улустар аразының ажыктыг контролюн тургузар сорулганың нарының демдеглээш, Мок контроль органының хүлээлгелериниң дугайында айтырыгны өөренип көөрүн үргүлчүлээри эргежок чугула деп чүвени онзалап демдеглээн.

Женева чөвүлел хуралынга Францияның премьер-министри Форнуң кылган саналын француз төлөлөр адакы комитетке киирип турар деп Мок медеглээн.

Шериг чарыгдалдарынга хамаарыштыр сан-хөө контролюн тургузар дугайты Форнуң саналын Мок тодаргай тайылбырлаан. Ол санал болза, чепсектиг күштерни болгаш чепсегленнишкиннерни кызырганының түннелинде хостатынган акша-хөрөңгилериниң чамдызын кошкак хөгжүлделиг чурттарга дуза көргүзер сорулгаларга ажыглаары-биле улустар аразының тускай фондузунга бердинген турар ужурлуг деп чүвени көрүп турар.

Канаданың төлөлекчизи Мартин адакы комитет Женевага дөрт күрүнелериниң чазактар баштыннарының чөвүлел хуралының эрткени шак ындыг байдалга ажылдаар дээрзинге идегелин илергейлээн. Чепсегленнишкиннерни дүжүреринин дугуржутунган программазын ажылдап кылыр сорулганы чедип алырынче угланган эдлээн улуг базымнар Лондонга адакы комитеттиң хуралдарынга кылдынган деп чүвени Мартин демдеглээн. Женева чөвүлел хуралынга Францияның, ССРЭ-ниң, Англияның болгаш АКШ-тың төлөлекчилериниң киирген чугула саналдарын ыяк өөренип көөрүн Канаданың чазаа улуг ужур-дузалыг кылдыр көрүп турар деп ол медеглээн.

Адакы комитет бодунуң ажылын үргүлчүлеп турар.

Индияның Кызыл Крестизиниң өөрүп четиргени

ССРЭ-ниң Кызыл Крест болгаш Кызыл Чартык ай ниитилелдериниң Эвилелиниң күүсекчи комитеди Индияның премьер-министриниң фондузунче ол чурттуң чөөн талакы районнарынга болган үерлээшкинден когараанларга дузаламчы көргүзери-биле 100 муң индий рупийни киргенин парлалгага чарлаан турган.

Индияның кадык камгалал министри болгаш Кызыл Крест ниитилелиниң даргазы дээрги Раджкумари Амрит Каурга Совет Кызыл Крест күүскомунуң даргазы профессор М. А. Митеревтиң чорутканы сагыш човаан телеграммазынга мындыг уткалыг харыы телеграмма алдынгач:

«Совет Кызыл Крестиниң даргазы профессор Митеревке. «Нью-Дели», август 27.

Үерлээшкин болганы-биле холбаштыр силерниң сагыш човаашкыныңарга болгаш премьер-министриниң фондузунче ук үерлээшкиниң түннелинде болган когаралдарны дарый чок кылырынга харам чок улуг дузаларга ханызы-биле өөрүп четирдивис. Амрит Каур».

(СЭТА).

—⊙—

Вьетнамның каттышкан национал фронтузунуң национал комитединиң сессиязы

ХАНОЙ. Вьетнамның каттышкан национал фронтузунуң национал комитединиң сессиязы Ханойда ажыттынган деп Вьетнамның информация агентилели дамчыткан.

Национал комитеттиң даргазы Гон Дук Танг ук сессияны ажыдып тура медеглээни болза: он хонгаш Вьетнамның каттышкан национал фронтузунуң съездизи ажыттынар. Чоннуң янзы-бүрү кезектерин, национаддарны, шажын организацияларын болгаш политиктиг партияларны төлөлөөн Соңгу болгаш Мурнуу Вьетнамдан келир 300 ажыг төлөлөр политиктиг угланмышкынны тодарадыр болгаш фронтунуң чаа программазын бала уставын хүлээп алыр дээш ол съездиге чыглырлар. Чаа фронт Вьетнамда демократияның болгаш тайбыңның бүгү күштерин даштыкы империалистерге болгаш ооң агентилеринге удур национал хосталга дээш чедиишкиниг демиселге хаара тудар.

Фронтунуң удавас болур съездизиниң белеткелинге тураскаан ол сессия бодунуң ажылын үргүлчүлеп турар.

(СЭТА).

—⊙—

Француз-марокко чугаалажыышкыннарның доозулганы

ПАРИЖ. Экс-Ле-Бенге болган француз-марокко чугаалажыышкыннар доозулган. Ол чугаалажыышкыннарның үезинде министрлер чөвүделиниң даргазы Эдгар Форга баштаткан француз чазактың төлөлөри марокко хөй-ниити база политиктиг бөлүктериниң төлөлекчилери-биле чугаалашкан. Ук чугаалажыышкыннарга Марокко талазындан кол визирьниң база эдлээн каш өске визирьлериниң өмүнээзинден султан эрге-чагыргазының төлөлекчилери, янзы-бүрү хоорайларның пашилери болгаш каидтери, «Истикляль» болгаш тускай хамаарышпас чоруктуң демократтыг партиялары деп националисчи партияларның төлөлекчилери, база Мароккода чурттап турар французтарның төлөлекчилери, а ол ышкаш Мароккодан соңгуткан республика чөвүлелиниң кежигүннери киришкеннер.

Париж парлалганың хөй санныг дыннадыгларын ёзугаар алырга, Экс-Ле-Бенге болган чугаалажыышкыннар Мароккода бооп турар хөлзээшкиннер болгаш ханныг сегиржип алыышкыннар-биле, база француз чазак төлөлөриниң аразында шыңгыы чөрүлдөөлер-биле, ол ышкаш Марокконуң янзы-бүрү политиктиг күштериниң аразында ханы чөрүлдөөлери-биле кады эткен бооп турар.

Ынчангаш Экс-Бенге монарх дугайында болгаш моон соңгаар француз чазак «реформалар» дугайында чугаалажыышкыннар кылып чорудуп болуру үүгле марокко «төлөлекчи чазакка» хамаарышкан айтырыг дугайында принципиалдыг чөвүлежиишкин чедип алдынган. Ындыгның төлөзинде амгы султан Бен Арафты ызыгуур салгаар дүжүлге азы регент соведи-биле солуур дугайында чөвүлежиишкин чедип алдынган. Ынчалза-даа солуннарның бижип турарындан алырга, шак ол чөвүлежиишкиниң херек кырында күүселдези кончуг-ла шыңгыы бергедээшкиннерге таваржыр деп турар, чүл дээрге султанның талалакчылары база француз чазактың болгаш парламентиниң удуртукчуларының чамдык төлөлекчилери эдлээн каш удур саналдарны, сагындырыгларны база тодаргай негелделерни көдүрүп үндүрүп турар. Оон ынай марокко националисчи партиялар дүжүрткен султан Бен Юсеф Мадагаскардан Францияже шилчитирген турарын, база султан ында ап чорудуп турар бүгү хемчеглерни деткиирин негеп турарлар.

Экс-Ле-Бенге ажылдап кылдынган план ёзугаар марокко чазак тургустунган турар ужурлуг.

(СЭТА).

Атомнуг энергияны тайбың ажыглаар айтырыглар талазы-биле экспертпиерниң чугаалажыышкыннарының доозулганы

ЖЕНЕВА. Атомнуг энергияны тайбың ажыглаарының айтырыгларының талазы-биле эксперттерниң хаалгыг хуралдары доозулган.

Академик Д. В. Скобельцынның даргаланы-биле болган август 27-де хурал доозулган соонда мооң адаанда медеглелди кылган:

«Атомнуг энергияны тайбың ажыглаарының магадылалының айтырыгларын болгаш атомнуг энергияның материалдарын өске сорулгаларга ажыглай бээрин болдурбас хемчеглерни хаалчак чуруумбиле Женевага август 22-ден 27-ге чедир чугаалажып көөр дээш Канаданың, Чехословакияның, Францияның, Совет Эвилелиниң, Каттышкан хаан чериниң болгаш Каттышкан Штаттарның төлөлекчилери чыылганнар.

Бо айтырыгларның чамдык техниктиг чүүлдериниң талазы-биле чугаалажыышкыннар болуп эткен.

Чамдык чурттарның киирип келгени баштайгы эдлээн каш саналдарны техниктиг эксперттер өөренип көрген, ооң түннелинде ажыктыг санал-оналдар солчуушкуннары чедип алдынган. Бо айтырыгларны хамаарышкан чазактар өөренип көрген турар.

(СЭТА).

ФРАНЦУЗ ЧАЗАКТЫҢ ДАЙЫН ХЕМЧЕГЛЕРИ

ПАРИЖ. «Юманите» болгаш «Либерасьон» солуннарның дыннадып турарын ёзугаар алырга, француз чазактың сөөлгү шиитпирлериниң түннелинде демобилизацияга хамааржыр 100 муң солдаттарны албанын эртир турары-биле ол хевээр артырган. Оон аңгыда шеригже база 80 муң курлавыр шериглерни келдирген. Соңгу Африкаже дыка хөй шериглерни чорудуп турар.

«Тус черни аштап арыглаарының» болгаш «корум-чурумну катап тургузарының талазы-биле шериг операциялары Алжирде болгаш Мароккода үргүлчүлеп турар деп солуннар база дыннадып турар.

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация киргизиниң—3—88, харыысалгалыг секретарының 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый киргизиниң 3—68, культура болгаш амыдырал, чагаа киргизиниң база бухгалтериянын—3—65

ТС—02309

Культура эргелелиниң типографиязы